

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 46 (403) | ГОД VIII | 17 ЛІСТАПАДА 1963 г. | ЦАНА 60 ГР

ПАРТЫЯ — НАТХНЕННЕМ

17 лістапада г.г. адбудзецца Пленум ГП БГКТ, прысвечаны дзейнасці БГКТ у святле рашэнняў XIII пленум ЦК ПАРП.

Пленум мае асаблівае значэнне для нашай арганізацыі. Ставяцца ж пытанні ідэалагічнага фронта, ад правільнага вырашэння якіх залежыць паспяховасць усёй нашай працы.

Важнасць і значэнне ідэалогіі ў нашым сучасным жыцці дасканала паказала нам наша Партыя. Тавaрыш Гамулка на XIII Пленум гаварыў: «Інтэгральнай часткай пабудовы сацыялізма, неразлучна звязанай са стварэннем матэрыяльна-тэхнічнай базы новага ладу, з'яўляецца фармаванне свядомасці грамадства ў духу сацыялізма, што абазначае распаўсюджванне марксісцка - ленінскай ідэалогіі і сацыялістычных этычна - маральных прынцыпаў у міжлюдскіх адносінах, прывіванне новых адносін да дзяржавы, працы і грамадскай уласнасці, а таксама фармаванне новага, сацыялістычнага аблічча нацыянальнай культуры».

Гэтыя ўказанні Партыі павінны быць для нас пуцяводнай зоркай. Заданні вялікія і адказныя. У іх неабмежаванае месца і для нашай дзейнасці.

Пастановы XIII Пленума ЦК ПАРП знайшлі шырокі водгук у нашым грамадстве. Аб гэтым сведчыць, між іншым, дыскусія, якая вядзецца на старонках «Нівы». Значыць, Партыя падняла вельмі актуальныя пытанні. Значыць, гэтыя пытанні патрабуюць і ад нас, як аднаго са звенняў Фронта адзінства народа, як найбольшай актыўнасці і выпрацавання новых форм працы ў ажыццяўленні высакародных заданняў пабудовы новага сацыялістычнага грамадства.

Удзельнікам Пленума жадаем плённай працы, са свайго боку абяцаем пакласці ўсе сілы і намаганні ў рэалізацыі жыццядайных пастаноў нашай Партыі.

Не забывайце аб гуртках

ГАВОРЫЦЬ РЫГОР СЕМЯНЮК — ЧЛЕН ПРАЎЛЕННЯ ГУРТКА БГКТ У РАЙКАХ

Да дыскутантаў у «Ніве» аб паляпшэнні дзейнасці і ўплыве Беларускага таварыства я таксама хачу далучыцца. Хачу сказаць аб працы гуртка БГКТ у Райках. Наш гурток мае пэўныя дасягненні. Дзякуючы яму ў вёсцы пабудавана святліца. Члены гуртка прымаюць актыўны ўдзел у аматарскім драмгуртку. П'еса «Жыць на гэтым свеце» выхаваўчая, добрая. Але з п'есай мы выступалі некалькі разоў і на гэтым усё скончылася. Я неаднойчы бываў у Бельску і заходзіў да нашага аддзела. Але што з гэтага? Пераважна было замкнута. Да нас ані інструктар ані актывісты аддзела не заглядаюць. Праўда, раз у год хто-небудзь пакажацца, зробіць сход толькі таму, каб «сцягнуць» складчыну. І вось гэта найгоршае. Ніхто да нас не прыедзе так на рабоча, па-сяброўску пагаварыць. Ніхто не скажа аб

(Працяг на стар. 3)

Вера Рышчук з калектыва мастацкай самадзейнасці ў Рагачах, Сямяціцкі павет, за характарызацыяй перад чарговым выступленнем гуртка.
Фота ТАЧ

ЛІТАРАТУРНЫЯ ДАСЯГНЕННІ І НЕДАХОПЫ

На старонках «Нівы» разгарнулася дыскусія, мэтай якой з'яўляецца пашырэнне метадаў і форм нашай ідэалагічнай працы ў беларускім асяроддзі.

Хачу звярнуць увагу на важную форму ўплыву БГКТ — дзейнасць беларускага літаратурнага аб'яднання «Белавежа».

Наша літаратурная дзейнасць запачаткавалася з выхадам першага нумару «Нівы». «Ніва» стала трыбунай нашых пачынаючых літаратараў. На старонках «Нівы» паявіліся творы, жыўцом узятыя з жыцця беларускай вёскі, аўтарамі якіх з'яўляліся А. Сошка і Ул. Гайдук. Кінутыя ў літаратурную глебу зярняты ўзышлі ў выглядзе зборніка паэзіі «Рунь», у якім былі змешчаны творы 17 аўтараў. Далейшы плён нашага літаратурнага асяроддзя — гэта зборнік паэзіі А. Барскага «Белавежскія матывы», зборнік вершаў і апавяданняў для школьнай моладзі «Мой родны кут», літаратурныя часткі ў штогод выдаваемых ГП БГКТ беларускіх календарах і літаратурныя творы, змешчаныя ў 59 літстаронках у «Ніве».

Дасягненні несумненныя. Наша друкаванае мастацкае слова разыходзіцца шырока сярод чытачоў і карыстаецца вялікім поспехам. Яшчэ большым поспехам карыстаецца жывое мастацкае слова ў выглядзе аўтарскіх сустрэч, наладжзаемых Таварыствам. Аўтарскіх сустрэч адбылося дагэтуль некалькі сот. Далейшае запатрабаванне насельніцтва на таго роду сустрэчы сведчыць аб здабытай папулярнасці нашай творчай арганізацыі і адначасова аб яе вялікім уплыве на грамадства. На жаль, нашы аўтарскія сустрэчы з'яўляюцца аднабаковымі. Удзельнічаюць у іх пераважна два аўтары — А. Барскі і В. Швед. Адчуваюць сябе пакрыўджанымі такія здольныя нашы паэты, як Я. Бурш, А. Свісёк і Я. Чыквін. Тым больш, што Я. Бурш і А. Свісёк не з'яўляюцца выхадцамі з Беласточчыны і бліжэйшае азнаямленне з беларускім асяроддзем напэўна мела б вялікі дадатні ўплыў на літаратурную творчасць нашых паэтаў, на пашырэнне тэматыкі іх твораў.

«Чытачы і гледачы, — сказаў тав. Гамулка на XIII Пленум ПАРП, — чакаюць ад нашых пісьменнікаў добрых і разнастайных твораў, але найбольш аднак такіх, у якіх дзеянне адбываецца не дзесьці ў свеце, а ў першую чаргу ў Польшчы, героямі якіх не з'яўляюцца манекены ці выродлівыя фігуры, прадукты хворай фантазіі, а жывыя з крыві і косці — людзі працы».

(Працяг на стар. 3)

Сяляне сучаснасці

На тэрыторыі грамады Юшкаў Груд, у Беластоцкім павеце, ёсць 18 вёсак і 635 гаспадароў. Некалькі год таму назад аколіца гэтая нічым спецыяльна не выдзялялася. Гаспадаркі ў большасці малазямельныя. Ад горада далёка. Падзарабіць па-за гаспадаркай не было дзе. Хіба што, калі хто адважыўся, паехаць у Элцкі, Алецкі ці Галдапскі паветы. Але гэта былі адзінкі. Гаспадаркі, хоць і невялікія, але хапала на іх працы круглы год. Метады апрацоўкі зямлі на працягу апошніх 50 год тут амаль не змяняліся. Аралі коньмі, сеялі ўручную, жалі сярпамі і малацілі цапамі. А калі спатрэбілася змалоць, дык многія выручаліся тут традыцыйнымі жорнамі, хаця млын быў пад бокам.

Так было яшчэ некалькі год таму назад. Відавочныя змены пачаліся з таго часу, як пачалі арганізоўваць сельгасгурткі. У грамадзе Юшкаў Груд ёсць толькі 3 сельскагаспадарчыя гурткі. Але яны ахопліваюць усіх 635 гаспадароў, большасць якіх з'яўляюцца раўнапраўнымі членамі гуртка.

На тэму механізацыі гутарым са старшынёй прэзідыума ГРН у Юшкавым Грудзе Мікалаем Міруцем.

— Зараз на тэрыторыі нашай грамады, — кажа старшыня, — працуе 4 трактары з поўнымі камплектамі сельгасмашын. Большую частку ворыва сёлета выканалі трактарамі. Запатрабаванне на працу трактара ўсё ўзрастае. Таму праўленне сельгасгуртка ў Багнюках пастанавіла закупіць трэці трактар.

— Трактары ў нас не застойваюцца, — дадае сакратар прэзідыума Мікола Багнюк. — Заканчацца палявыя работы, дык мы іх накіроўваем да мясцовага транспарту. Напрыклад, да звозкі камення пры будове дарогі Міхалова — Ялоўка. Гэта карысна і падзарабіць можна нядрэнна.

(Працяг на стар. 5)

Яшчэ адзін прыклад, як важную ролю ў нашым жыцці адыгрывае лес. Пакуль мароз не скаваў зямлі, сяляне вязуць з лесу ігліцу, каб зрабіць з яе прызбы. Тады зімою будзе цяплей, і менш трэба дроў на абаграванне хат.
Фота Паўлючук

Фортка ў атамнае ўзбраенне ФРГ

Злучаныя Штаты, нягледзячы на свае афіцыйныя заўленні на карысць міру і разрадкі, робяць усё, каб толькі надзяліць атамнай зброяй дзяржавы — члены НАТО. Пачынаючы ад мая г.г., г. зн. ад апошняй сесіі Савета Паўночна Атлантычнага пакта, Вашынгтон пакладаў самыя сур'ёзныя намаганні, каб здзейсніць першы пункт міжнароднай атамнай праграмы, які мае на ўвазе таксама міжсаюзныя нуклеарныя сілы. Гэтыя сілы складаюць тры амерыканскія атамныя падводныя лодкі з ракетнымі снарадамі «Палярыс»; брытанская авіяцыя — стратэгічная і тактычная, уяўляючая сабою т.зв. флот V; дзве французскія эскадрыллі знішчальнікаў — бамбардзіроўшчыкаў; заходнегерманская тактычная авіяцыя.

Адзначым яшчэ, што экіпажы атамных падводных лодак будуць складаць міжнародныя атрады, у тым ліку і заходнегерманскія. Як відаць з гэтага, першы этап рэалізаваных зараз шматбаковых нуклеарных сіл НАТО сур'ёзна ўжо павялічыў шанцы атамнага ўзбраення ФРГ.

Апетыты Заходняй Германіі аднак значна большыя. Яна добра разумее, што не можа атрымаць фармальнага дазволу на вытворчасць і ўладанне ўласнымі атамнымі бомбамі, і таму максімальна націскае на ЗША, каб паскорыць рэалізацыю міжнароднай праграмы. У сваю чаргу Злучаныя Штаты паддаюцца гэтаму націску, таму што бачаць у Заходняй Германіі найбольш вартаснага, з мілітарнага пункту гледжання, саюзніка. Вядома, што такой вартасці не прадстаўляе сёння ані Францыя, якая імкнецца да поўнай нуклеарнай незалежнасці, ані Вялікабрытанія, якая перажывае ўнутраныя палітычна - гаспадарчыя цяжкасці.

У рэалізацыі праграмы шматбаковых нуклеарных сіл Злучаныя Штаты бачаць зрэшты не толькі патрэбу заспакаення заходнегерманскіх жаданняў, але таксама магчымасць прыцягнення, прынамсі ў будучыні, да бліжэйшага супрацоўніцтва Францыі і другіх меншых партнёраў НАТО. Як дагэтуль, меншыя партнёры: Італія, Бельгія, Галандыя, а перш за ўсё скандынаўскія краіны — Данія і Нарвегія — не выяўляюць залішняга энтузіязму ў сувязі з амерыканскімі замерамі ў галіне шматбаковых нуклеарных сіл.

Зараз, калі пасля падпісання Маскоўскага дагавору аб частковай забароне ядзерных выпрабаванняў народы маюць права чакаць наступных крокаў, абмяжоўваючых узбраенне, Злучаныя Штаты ідуць насустрач найбольш агрэсіўным сілам, творачы новы тэрмаядзерны цэнтр у рамках мілітарнага блоку НАТО. Мабыць, не трэба дадаваць, што гэта пярэчыць духу Маскоўскага дагавору і сведчыць аб няшчырасці двух заходніх дзяржаў, якія гэты дагавор падпісалі.

Мала таго. Тварэнне шматбаковых нуклеарных сіл НАТО — гэта небяспечны крок у напрамку поўнага атамнага ўзбраення нямецкіх рэваншыстаў. Калі ўлічым яшчэ іх перадавую ролю ў Заходняй Еўропе ў канвенцыянальным узбраенні, дык усё гэта сур'ёзна павялічвае пагрозу ваеннага канфлікту. Не трэба забываць, што ФРГ з'яўляецца адным з членаў НАТО, які апрача супольнай для ўсіх імперыялістаў нянавісці да камунізма мае таксама канкрэтныя рэваншысцкія і рэвізіяністцкія намеры ў адносінах да сацыялістычных дзяржаў. На думку заходнегерманскіх рэваншыстаў, атамнае ўзбраенне Бундэсверы сур'ёзна наблізіць справу рэалізацыі гэтых намераў. Сваёй думкі аб гэтым не скрываў зрэшты бонскі міністр абароны фон Гасель, які даслоўна на наступны дзень пасля закančэння канферэнцыі ў Атаве дамагаўся не толькі атамных бомб, але таксама і ракет сярэдняга радыуса дзеяння для сваёй арміі.

Не падлягае сумненню, што арганізаваныя зараз ЗША шматбаковыя нуклеарныя сілы НАТО спрыяюць перш за ўсё Заходняй Германіі, адчыняючы ёй дарогу да атамнага ўзбраення.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ДА ВАЯВОДСКАГА З'ЕЗДА ЗСЛь

Аб'яднанае Людовае Страніцтва (ЗСЛь) налічвае ў Беластоцкім ваяводстве каля 13 тысяч членаў. Гэтая партыя мае вялікія дасягненні ў сваёй дзейнасці ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі. У кожным павеце існуе павятовы камітэт ЗСЛь. Шмат працуе камітэтаў ЗСЛь у грамадах. Яны кіруюць на месцы працай гурткоў. А гурткі ЗСЛь актывізуюць грамадскасць на будову дарог, вуліц, школ, клубаў, да меліярацыйных прац, да тэрміновага выканання перад дзяржавай гаспадарскіх абавязкаў.

Шмат членаў ЗСЛь працуе ў радах нарадовых. Кожны сёмы член ЗСЛь з'яўляецца радным, кожны шосты — членам нейкай камісіі, кожны 35-ты — членам прэзідыума рады нарадовай, кожны 15-ты — працаўніком рады нарадовай, кожны 24-ты — солтысам. Значыць, удзел членаў ЗСЛь у працы рад нарадовых даволі вялікі.

Кожны ведае, што зараз хуткімі тэмпамі механізуюцца нашыя вёскі. Сельгасгурткі закупляюць усё больш і больш сельскагаспадарчых машын. На Беласточчыне дзейнічае цяпер 1880 сельгасгурткоў, якія аб'ядноўваюць 37.787 гаспадароў. 1100 трактараў з цэлымі камплектамі сельскагаспадарчых машын і 1252 малацільныя агрэгаты належаць цяпер сельгасгурткам. У значнай ступені павялічылася ў сельгасгуртках колькасць членаў ЗСЛь. Налічваецца іх зараз пяць тысяч.

ПРАЦА ДЛЯ ВЁСКІ

Вялікую ролю ЗСЛь адводзіць дзейнасці гурткоў вясковых гаспадынь, якіх налічваецца зараз больш тысячы ў Беластоцкім ваяводстве. Члены ЗСЛь у гэтых гуртках неаднойчы з'яўляюцца ініцыятарамі розных конкурсаў, як, напр., вырошчванне гароднiны, ільну, капусты, гадоўлі курэй, цялят, парасят і г.д.

Многа ўвагі арганізацыя ЗСЛь удзяляе школьніцтву. Шмат пакладаецца працы, каб усё нашае насельніцтва мела закончаную сямікласную адукацыю. А з гэтай справай даволі дрэнна на Беласточчыне. У гаспадарцы неаграмаджанай, а асабліва ў сельскай гаспадарцы ад 16—35 год не маюць закончанай падставовай школы 26.971 чалавек, а таксама 40.926 асоб ад 16—50 год не мае закончаных чатырох класаў.

Вялікае значэнне на вёсцы мае сельскагаспадарчая асвета. У навучальным 1962/63 годзе ў Беластоцкім ваяводстве працавала 183 школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, з агульнай лічбай 3239 вучняў. А ў 14 сельскагаспадарчых тэхнікумах і ў 12 прафесіянальных школах у мінулым годзе навучалася 3196 чалавек. Усё гэта мала, калі ўзяць пад увагу патрэбы Беласточчыны. Вось таму ўсе звенні ЗСЛь пакладаюць шмат намаганняў, каб як мага шырэй разгарнуць сельскагаспадарчую асвету.

15 і 16 лістапада ў Беластоку адбыўся VII справаздачна - выбарчы з'езд беластоцкай арганізацыі ЗСЛь, які падсумаваў дасягненні за двухгадовы перыяд, накрэсліў далейшыя заданні, а таксама выбраў новае ваяводскае праўленне ЗСЛь.

М. Х.

Хроніка

■ 6 лістапада, напярэдадні 46-тай гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Беластоцкім тэатры адбылася ўрачыстая акадэмія. Дэлегацыі паасобных арганізацый і інстытуцый злажылі вянкі пад помнікам удзячнасці савецкім воінам.

■ 5 лістапада ў сувязі з 46-тай гадавінай Кастрычніцкай рэвалюцыі выехала ў Гродна дэлегацыя працоўных Беласточчыны. Дэлегацыю ўзначальваў сакратар КВ ПАРП Станіслаў Кудла.

■ 4 лістапада ў сувязі з 60-тай гадавінай нараджэння пасла СССР у ПНР Аверкія Арыстава, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў яго Ордэнам Леніна.

■ 10 лістапада ў вёсцы Гаркавічы на Сакольшчыне, адбылася ўрачыстасць адкрыцця мемарыяльнай дошкі ў памяць былога дзеяча «Грамады» Паўла Валошына.

■ 10 лістапада ў Замброве быў урачыста адкрыты помнік савецкім воінам, замардаваным у гітлераўскім лагеры для ваеннапалонных. Загінула тут каля 20 тысяч савецкіх салдат.

■ 6 лістапада ў сувязі з днямі савецкага кінафільма Беласток наведалі рэжысёр Ігар Таланцін і артыст Алег Табакоў. Яны сустрэліся з гаспадарамі горада, гледачамі і актывістамі ТППР.

■ 4 лістапада выступіў у Беластоку цэнтральны калектыў песні і танца Кітайскай Народнай рэспублікі.

■ 9 лістапада ў Японіі здарылася трагічная катастрофа. У шахце «Мікава» выбух газ, а на чыгунцы пад Токіо адбылося крушэнне поезда. Загінула 600 чалавек.

■ 10 лістапада закончыў 75-ты год жыцця славуты савецкі канструктар самалётаў Андрэй Тупалеў. Сканструяваў ён звыш ста тыпаў розных самалётаў, а ў гэтым ліку і славуты «Ту—114», які змяшчае на барту 220 пасажыраў.

■ 6 лістапада ў Беластоку падлічаны вынікі конкурса ПКО пад назвай «Акцыя — 300». За кароткі час гэтага конкурса насельніцтва Беласточчыны злажыла ў ашчадных касах 140 мільёнаў злотых.

■ 9 лістапада ў Беластоку. адбыўся пленум акруговага праўлення ЗБоВіД. Старшыня акруговага праўлення Іван Анацік злажыў справаздачу з сесіі Галоўнай Рады ЗБоВіД.

СПОРТ

ПЕРАД НАМІ ІНСБРУК І ТОКІО

Агульна вядома, што ў спорце нельга дакладна вылічыць і прадбачыць астатковых вынікаў змагання — і ў гэтым заключаецца, між іншым, прыгожасць спорту. Аднак вядома таксама, што спартыўныя перамогі не прыходзяць самыя без сумленнай падрыхтоўкі і паўсядзённай працы. Неаспрачальны факт, што дасягненні польскіх спартсменаў з'явіліся, калі былі створаны ў нас умовы да шырокага распаўсюджвання спорту. калі спартыўны вынік абаперся на трывалыя і рацыянальныя падставы 21 мядаль, пятае месца, занятае на апошніх алімпійскіх гульнях у агульнай класіфікацыі (разам з пунктацыяй зімняй алімпіяды) з'яўляецца найбольшым нашым дасягненнем.

«Было добра, павінна быць яшчэ лепш», — гучыць новы лозунг Польскага алімпійскага камітэта. Ці ўдасца Польшчы на XVIII алімпійскіх гульнях у Інсбруку і Токіо выступіць яшчэ лепш, чым у сталіцы Італіі? Залежыць гэта ў значнай меры ад нас усіх, бо ў падрыхтоўцы кадраў ляжаць вынікі, а гэта ўсё вяжацца з коштамі і то вялікімі, бо Варшаву і Токіо раздзяляе адлегласць 15.550 км.

Большасць валюты ПКОЛ на падрыхтоўку і аплату пабыўкі ў Токіо ідзе з уласных крыніц. З'яўляецца гэта заслугай кампаніі ПКОЛ. І надалей кампанія ідзе. Значыць, ад ахвярнасці нас усіх будуць залежаць такійскія вынікі. У мінулым годзе нашае ваяводства ў кампаніі збірання алімпійскага фонда заняло перадавую пазіцыю ў краіне, перaказваючы на конта звыш 150 тыс. злотых. Верым, што і ў гэтым годзе наша грамадства не падвядзе.

ПКОЛ прыступіў ужо да гэтай кампаніі. Прадаюцца ўстановам памятныя медалі і дыпломы. Неўзабаве будзе адкрыта спецыяльнае конта, на якое кожны жыхар Беласточчыны зможа ўнесці давольную суму паводле свайго меркавання. Значыць, часткова і ад нас залежаць вынікі спартсменаў у бела - чырвоных майках.

Памятайце, чым больш вышлем спартсменаў, тым больш можа быць мілых неспадзянак.

Л. Тарасевіч

Разведвальны цэнтр «Сатурн», нацэлены на Маскву, быў створаны абверам ужо перад самым нападзеннем на Савецкі Саюз.

Чым было выклікана стварэнне гэтага спецыяльнага цэнтра? Адказаць на гэтае пытанне нялёгка: усё звязанае з абверам — германскай ваеннай разведкай — адбывалася ў глыбокай таямніцы. Шэф абвера Канарыс не любіў пакідаць слядоў. Вядомае яго выказванне, што разведчык, які клапоціцца аб сваім архіве, — самагубца. Усё ж сёе-тое можна зразумець, прасачыўшы выпадкі таго часу, якія знайшлі адбіццё ў дакументах або мемуарах, на якія неймаверна пладавітымі аказаліся недабітыя гітлераўцы, у тым ліку і работнікі абвера.

Калі ўжо ішла перакідка дывізій да савецкіх граніц, адбылася гутарка Гітлера з Канарысам «аб рускай праблеме». У адным выданым у Мюнхене мемуарным творы аўтар яго, гаворачы аб гэтай гутарцы, прыходзіць да катэгарычнага вываду, што, калі б Канарыс не быў здраднікам, гэтая гутарка магла б зрабіць зусім іншым канец усёй рускай кампаніі. Тут што ні слова, то хлусня. Канец вайны не залежыць ад гутарак. Ужо што-што, а пагутарыць Гітлер патрапіў... Урэшце, калі паверыць гэтаму спозненаму адвакату Гітлера, Канарыса трэба лічыць амаль абаронцам інтарэсаў Савецкага Саюза.

15

Ў Лондане ў свой час выйшлі мемуары, у якіх не менш катэгарычна сцвярджалася, што ў гэтай гутарцы разумны адмірал не мог на працягу некалькіх гадзін пераканаць Гітлера ў тым, што Расія — небяспечны праціўнік. І зноў хлусня. Вядома, што пушчанае Гітлерам у абарот выказванне «Расія — калос на гліняных нагах» належыць Канарысу.

Лухта! Ніякага канфлікта паміж Гітлерам і Канарысам у той час і быць не магло. І той і другі да рускай кампаніі прыступілі ў арэоле славы пераможцаў Еўропы. Усё здавалася ім лёгкадаступным. І абодва яны былі ўпэўнены, што Расія — гэта калос на гліняных нагах.

Гітлер рэкамендаваў Канарысу ў Расіі працаваць смела, упэўнена і начыста адкінуць разборчывасць у метадах.

— Калі, дзейнічаючы ў Чэхаславакіі, Нарвегіі і Польшчы, — сказаў Гітлер, — нам яшчэ даводзілася помніць аб традыцыйных сімпатыях да гэтых краін лідэраў англасаксаў, то ў Расіі ўсё дапушчальна, толькі б зваліць бальшавіцкі рэжым. І тады тыя ж заходнія лідэры сваімі рукамі надзенуць на нас анельскую адзежу.

Канарыс з гэтым цалкам згадзіўся.

— Дзейнічайце, адмірал! Усаджвайце ім кінжал

16

у спіну! — распаляўся Гітлер. — Усё, што вы зробіце, загадзя адобрана мною!

Канарыс без слоў удзячна схіліў сваю моцна пасівеўшую галаву і пасля паўзы заўважыў, што адзінай цяжкасцю, якую ён бачыць у Расіі, з'яўляецца недаступныя для розуму размеры гэтай краіны.

У адказ ён пачуў даволі небяспечнае для яго заяўленне Гітлера:

— Вы не дацэньваеце нашу нацыю.

І, урэшце, усплыў яшчэ адзін, для нас найбольш цікавы эпізод гэтай гутаркі. Канарыс пачаў гаварыць аб цяжкасцях з падборам агентаў для працы ў Расіі. Уся справа ў моўнай праблеме. Ні адзін еўрапеец не можа навучыцца гаварыць па-руску без акцэнта... Гітлер не даў Канарысу дагаварыць. рыўком устаў і, стукнуўшы далоняй па стале, сказаў:

— Выхаваныя мною немцы могуць усё!

Канарыс маўчаў. Ён бачыў, што працягваць нармальную гутарку з Гітлерам ужо нельга, бо ў яго пачынаўся той стан, які сам Канарыс праз пару год трапна назваў «вар'яцтвам на самым сабе».

— Вы, Канарыс, аказваецца, сяго-таго яўна не разумееце, — усё больш наэлектрызоўваючыся, гаварыў Гітлер. — Расія — міф дваццатага стагоддзя! І гэты міф развее мой салдат, натхнёны рэлігійнай верай у мяне і ў маю партыю! Вы разумееце, Канарыс, логіку маіх дзеянняў?

— Так, мой фюрэр, — сказаў Канарыс.

— Маланкавы ўдар і маланкавая перамога, якой

17

У саракагоддзе КПЗБ

У Інстытуце гісторыі партыі пры Цэнтральным Камітэце Польскай аб'яднанай рабочай партыі ў Варшаве адбылася сустрэча былых заходнебеларускіх камуністычных дзеячоў, прысвечаная саракавой гадавіне з дня ўтварэння КПЗБ. Прыбыла таксама дэлегацыя з Беларусі — вядомыя дзеячы КПЗБ Сяргей Прытыцкі, Мікалай Арэхва, а таксама дырэктар Інстытута гісторыі партыі пры Цэнтральным Камітэце Камуністычнай партыі Беларусі Ніна Каменская і інш.

Аляксандр Завадскі і Стэфан Ендрыхоўскі, як былыя дзеячы КПЗБ, перадалі сардэчныя прывітанні ўдзельнікам сустрэчы.

— У барацьбе з капіталізмам мы, беларусы, палякі, украінцы, яўрэі дзяліліся апошняй скарынкаю хлеба. Цяпер мы ўсе разам, у непарушнай дружбе, будуем сацыялізм і камунізм у нашых краінах, — сказаў м. ін. С. Прытыцкі.

Гэта сустрэча мела не толькі юбілейны характар. З'яўляецца яна штуршком для даследаў гісторыкаў над устанаўленнем праўды аб камуністычным руху ў часы санацыйнай Польшчы. Нам, беластачанам, цікава, што звернута тут увага на Музей рэвалюцыйнага руху, які незадоўга будзе ўтвораны ў Беластоку. Несумненна, знойдуць у ім месца многія новаадкрытыя дакументы, якія датычаць дзейнасці КПЗБ у нашых вёсках і гарадах, а таксама дзейнасці «Грамады». Трэба ведаць, што ў той час не было нідзе ў Еўропе такога магутнага сялянскага рэвалюцыйнага руху, які б перавышаў сваёй сілай і размахам «Грамаду». (а-ся)

СУСТРЭЧА З ВЕТЭРАНАМІ КАСТРЫЧНІКА

З жыцця БГКТ

У сувязі з 46-ай гадавінай Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, Галоўнае Праўленне БГКТ наладзіла 3 лістапада ў сваім памяшканні сустрэчу са старымі ўдзельнікамі гэтых векапомных дзён. Прыехалі ветэраны Кастрычніка з Гайнаўскага і Беластоцкага паветаў, прыйшлі з горада Беластока. Прысутнічалі таксама прадстаўнікі Савецкай вайсковай часці.

У вельмі цёплай і сардэчнай атмасферы прысутныя прыселі за сталом, над кубкам чорнай кавы. Пачаліся незабыўныя ўспаміны.

Вайна закінула Ісаака Данілеўскага, жыхара гайнаўскай вёскі Новакорніна, аж на далёкі Урал. На пачатку рэвалюцыі ён уступае ў рады Чырвонай Арміі.

Хто ж з нас не чытаў, не захапляўся кніжкай аб легендарным савецкім палкаводцы Чапаеве? Ісаак Данілеўскі прайшоў увесь гераічны шлях менавіта ў 25-ай стралковай дывізіі імя Чапаева. Працуючы сувязным у штабе дывізіі, ён часта асабіста сустракаўся і гутарыў з Чапаевым, Фурманавым і другімі камандзірамі дывізіі. Быў нават сведкам смерці Чапаева на рацэ Урал.

Вельмі цікава расказвалі аб сваім удзеле ў рэвалюцыі жыхар вёскі Азяблы ў Беластоцкім павеце, былы чэкіст Павел Храноўскі; жыхар вёскі Новаберазова ў Гайнаўскім павеце, былы старшыня палкавога камітэта і камісар палка Іван Калыбко; жыхар Беластока, удзельнік рэвалюцыі ў самым Петраградзе Васіль Ляшчынскі і другія ветэраны.

Сардэчная размова і ўспаміны працягнуліся да позніх гадзін вечара. Госці пабывалі таксама на выступленні гуртка мастацкай самадзейнасці Рускага культурна - асветнага таварыства ў Варшаве, які даў канцэрт у памяшканні БГКТ.

в.б.

ФАЛЬКЛОР БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

ОЙ, ВЫЙШЛА МАЦІ

Ой, выйшла маці, ой, выйшла маці
Із новае хаты
На вячэраньку зваці.

— Ой, вячэрай, ой, вячэрай, маці,
Калі наварыла,
Калі ты наварыла,

Бо ўжо мне, бо ўжо мне такому,
Хлопцу маладому,
Вячэранька няміла.

Толькі мне, толькі мне такому
Хлопцу маладому
Дзяўчынанька міла.

Развялі людзі, развялі людзі
Блізкія суседзі.
Нам у пары не быці.

Барабаны б'юць

Барабаны б'юць
Громка выбіваюць,
Маладых рабят
Да войска прымаюць.

Па багатаму сыну
Ўся радзіна плача,
А па сіраціне
Чорны воран крача.

Ой, Божа мой, Божа
На што я радзіўся,
Памёр бацька, маці
А я не жаніўся.

Запісаў **Павел Грыгарук**, вуч. XI кл. Бел. ліцэя ў Бельску, ад цёткі.

ЛІТАРАТУРНЫЯ ДАСЯГНЕННІ І НЕДАХОПЫ

(Працяг са стар. 1)

Вось гэтыя словы павінен узяць пад развагу кожны творца жывога слова. Датычаць яны таксама і нашага літаратурнага асяроддзя. Неяк мы ў сваёй творчасці ўсё яшчэ вельмі рэдка выкарыстоўваем сучасную праблематыку, штодзённае жыццё беларускага асяроддзя, жыццё нашай краіны. Усё яшчэ жывем учарашнім днём, часта сягаем і ў далёкае мінулае. Не маю намеру пераконваць членаў літаб'яднання, што яны не павінны ў сваёй творчасці выкарыстоўваць гістарычную тэматыку. Гэта, безумоўна, патрэбнае. Нельга таксама сцвярджаць, што ў нас няма твораў з сучаснай праблематыкай. Трэба аднак нам асаблівую ўвагу звярнуць на праблемы, якімі жыве сённяшняе грамадства. Трэба нам, як сцвярджаюць дыскутанты, — прыйсці з дапамогай аматарскаму мастацкаму руху. Нашыя драмгурткі маюць бедны рэпертуар, часта пазбаўлены выхаваўчых элементаў, не звязаны з сучаснымі праблемамі нашага жыцця. Папаўненне рэпертуару самадзейных мастацкіх калектываў творамі мясцовых аўтараў мела ў першую чаргу на ўвазе Праўленне Літаб'яднання, арганізуючы разам з ГП БГКТ літаратурны конкурс на тэму: «Сучасная беларуская вёска». На конкурс уплыло ўжо некалькі твораў, у тым ліку адзін сцэнічны. Конкурс працягваецца да канца лістапада г.г. На падставе папярэдняга конкурса на творчасць для дзяцей, на які ўплыло 70 твораў, можам меркаваць, што наш бягучы конкурс таксама будзе плённы.

В. ШВЕД

Не забывайце аб гуртках

(Працяг са стар. 1)

нашых заданнях, ніхто не заахвоціць да якіх-небудзь мерапрыемстваў або карысных пачынанняў.

Мяне ў аддзеле залічваюць да актывістаў. Я асабіста хачу ім быць, хачу па меры сваёй магчымасці дапамагчы нашай беларускай арганізацыі. Я нават выязджаў у суседнюю вёску, арганізаваў гурткі БГКТ. І тут асабіста я, а напэўна і іншыя, адчуваюць недахоп акрэсленага настаўлення, недахоп матэрыялаў, з якіх мы, актывісты, маглі б карыстаць, маглі б прачытаць, і гэтае прачытанае ўвязаць да канкрэтных умоў вёскі і выступіць на сходзе. Актыў без прапагандовага матэрыялу — бясплодны актыў, не дае ён карысці.

Нядаўна я быў на семінары для нацыянальных меншасцей у Галдапі. Шчыра скажу, я там многа навучыўся. Дырэктар Дэпартамента Міністэрства Культуры тав. Калужны надзвычай разумна і цікава гаварыў аб працы ў нацыянальных асяроддзях. Каб у такіх семінарах прымалі ўдзел усе актывісты Бельскага аддзела, напэўна не быў бы ён такі вялы, як цяпер. Па-мойму, нядрэнна было б, каб у павеце або ў Беластоку былі арганізаваныя курсы для актыву БГКТ, каб для гэтага актыву давалі свежыя звесткі аб нашым таварыстве, каб перад ім ставіліся акрэсленныя заданні.

У дыскусійных артыкулах у «Ніве» ўспамінаецца аб супрацоўніцтве гурткоў БГКТ з усімі мясцовымі палітычнымі і грамадскімі арганізацыямі. Гэта вельмі важна. Трэба сказаць, што і ў нас няма належнага супрацоўніцтва гуртка БГКТ з іншымі арганізацыямі. Зрэшты, мала дзе аб гэтым і гаварылася. Думаю, што мы яго наладзім. І яно дапаможа нам у працы.

Хачу я звярнуць увагу яшчэ на адну справу. Чаму ў нас гаворыцца аб паляпшэнні працы БГКТ толькі перад пленумам або з'ездам? Чаму такая нейкая акцыйнасць? Такія звычаі неабходна выжываць з нашай дзейнасці.

Запісаў гутарку М. Х.

яшчэ не бачыла гісторыя! — сказаў Гітлер, рассякаючы рукой паветра.

Некалькі секунд Гітлер тупа глядзеў проста перад сабой, і губы яго нервова трасліся.

— Я веру ў вас, Канарыс, — змучана сказаў ён і сеў у крэсла.

— Дзякую, мой фюрэр, — сказаў Канарыс і, адступаючы выйшаў з кабінета.

У апошні месяц перад пачаткам вайны супраць Савецкага Саюза ў гітлераўскім генеральным штабе амаль штодзённа праводзіліся гэтак званыя кантрольныя нарады, на якіх правяралася гатоўнасць войск па паасобных дэталях плана «Барбароса».

Канарыс прысутнічаў не на ўсіх гэтых нарадах. Атрымаўшы чарговае запрашэнне, ён даручаў каму-небудзь са сваіх генералаў пазваніць ад яго імя начальніку штаба Гальдэру і даведацца, ці абавязкова павінен прысутнічаць начальнік абвера. Найчасцей быў адказ: «Калі ў адмірала знойдзецца час, я рады буду яго бачыць». Гэта значыла: можна не ісці... Канарыс наогул не любіў бываць сярод генералітэту. Замнога ён ведаў аб некаторых генералах такога, што не мог не раздражняцца, бачачы іх крывадушнае падхалімства перад Гітлерам.

Гэтым разам сам Гальдэр пазваніў Канарысу і папрасіў абавязкова прысутнічаць на сённяшняй нарадзе.

Канарыс здагадаўся, навошта ён спатрэбіўся. Генералы хочуць, каб абвер палажыў ім на стол даныя, як і дзе без баёў і рызыкі даехаць да Масквы. Іх яўна не задавальняе яго мемарандум Гітлеру ад

18

1 сакавіка 1941 года. У Канарыса былі неафіцыйныя звесткі, што некаторыя генералы сумняваюцца ў верагоднасці даных мемарандума аб рускіх пагранічных умацаваннях і аб магчымасцях савецкага чыгуначнага транспарта. Не задаволены яны і раздзелам мемарандума аб камандным складзе Чырвонай Арміі. У Францыі абверу былі вядомы абсалютна ўсе камандзіры палкоў, а ў Расіі ён не змог удакладніць нават усіх камандуючых арміямі.

Словам, Канарыс разумеў, што ў генералаў ёсць дастаткова прэтэнзіі адносна даных ваеннай разведкі рускага плацдарма, але адмірал ужо ведаў, як ён усіх іх паставіць на месца...

Нарада проста з гэтага і пачалася — з крытычных заўваг па галоўнаму мемарандуму абвера.

Выслухаўшы генералаў, Канарыс сказаў: «Зразумела, усім вам хочацца ведаць аб праціўніку як найбольш, але ёсць, аднак, аб'ектыўна існуючы рубеж магчымасцей разведкі і адпаведны павінен быць рубеж патрабавальнасці ад нас. Прыклад паказвае фюрэр. На мемарандуме ён напісаў рэзалюцыю. У ёй усяго тры словы: «Цудоўная, абнадзейваючая карціна...»

Гальдэр зразумеў, чым пагражае створаная сітуацыя, і сказаў прымірыцельна, што ніхто тут мемарандум не дэзавуіруе і гутарка ідзе толькі аб паасобных дэталях.

Канарыс, не павышаючы голасу і не спяшаючыся, верны сваёй, быццам соннай, манеры, сказаў:

— Я не бачу ніякай разніцы ў тым, ці сказаць, што мемарандум непрыгодны цалкам, ці сказаць

19

тое самае аб кожнай яго старонцы паасобна. Далей. Я чамусьці не бачу ў вас у руках дадатковых сшыткаў: сіняга, зялёнага і чорнага, у якіх мы далі ўдакладненыя і новыя даныя. — Канарыс дасканала ведаў, дзе гэтыя сшыткі: яны ляжалі ў сейфе ў Гітлера, і ён іх проста не захацеў чытаць, сказаўшы, што мемарандум яго цалкам задавальняе...

Нарада адразу закрылася, і Канарыс яшчэ раз упэўніўся, што сёння адзіным заданнем нарады было даць бой абверу. Ні з кім не развітаўшыся, ён пакінуў залу і паехаў да сябе. Ён лютаваў: дурні! Але ён не хлопчык, якога лёгка паставіць у кут...

Сённяшняя нарада прымусіла адмірала вярнуцца да роздумаў, якім апошні час ён удзяляў нямала часу. Яго трывожыла думка аб тым, як будзе выглядаць абвер і ён, Канарыс, калі пачнецца рускі паход і калі, не дай Бог, ён разгорнецца не так паспяхова, як разлічвае фюрэр. Гітлер бязлітасна распраўляецца з тымі, каго ён выбірае ў якасці віноўнікаў няўдач. У час вялікай вайны сварыцца з генералітэтам Гітлер не адважыцца. Ён будзе шукаць вінаватых у іншым месцы. І абвер можа аказацца тым самым месцам тым больш, што будзе вельмі лагічным абвінаваціць у няўдачах разведку, якая, маўляў, не забяспечыла армію дакладнай інфармацыяй і прымусіла яе біцца ўсляпую...

Трэба пры любых абставінах застрахавацца сябе ад непрыемнасцей. Так нарадзіўся загад аб стварэнні на цэнтральным напрамку фронта спецыяльнага разведвальнага цэнтра пад назвай «Сатурн».

20

ГРАШАК З ГРАШАКОМ

Мінуў месяц кастрычнік, у час якога адбываецца штогадовы вялікі кастрычніцкі конкурс ПКО. Не будзем распісвацца пра каштоўныя ўзнагароды — купоны матэрыялаў, апараты, легкавыя аўтамашыны, — прызначаныя для ўдзельнікаў успомненага конкурса.

Папулярызацыя ашчаднай кніжачкі ПКО на тэрыторыі Бельскага, Гайнаўскага і Сямяціцкага паветаў набывае размаху. Зразумела, вялікая ў гэтым заслуга працаўнікоў пошт і іх начальнікаў. Напрыклад, начальнік пошты ў Старакорніне на працягу 1962 года выставіў 172 кніжачкі ПКО на суму 272 тысячы злотых, здабываючы першае месца па прапагандзе ашчаднасці. Не меншыя дасягненні на гэтай пошце адзначаны і ў бягучым годзе. Добрымі вынікамі можа пахваліцца таксама пошта ў Рыбалах, дзе ў канцы мінулага месяца аказалася шмат новых энтузіястаў кніжачак ПКО. Сума агульных ашчаднасцей перавышае тут чатырыста тысяч злотых. Не меншымі дасягненнямі ганарацца пошты ў Кляшчэлях, Орле, Белавежы.

На тэрыторыі Бельскага павета толькі за мінулы месяц выпісана каля пяцісот новых кніжачак ПКО, а сума ашчаднасцей перавысіла сем мільёнаў злотых.

У прывіванні людзям карысных звычак добрагаспадарнасці асаблівая ўвага належыцца школьнай моладзі, нашаму падрастаючаму пакаленню. Сярод школьных ашчадных кас — СКО — праводзіцца алімпіяда ашчадных. Няцяжкі гэта конкурс. Хопіць крыху цярплівасці і штомесяц укласці адвольную суму грошай. Кожны вучань — удзельнік алімпіяды мае магчымасць у канцы года зрабіць патрэбную закупку або ўзяць удзел у цікавай экскурсіі, прыемным правядзенні канікул. Апрача таго, адбываюцца конкурсы з вартаснымі ўзнагародамі. На працягу навучальнага года адбудзецца два разы лясаванне ўзнагарод у Бельскім аддзеле ПКО: першае — 10 студзеня, і другі раз 10 мая 1964 г. Агульная вартасць гэтых узнагарод складзе суму 449 тысяч злотых.

Да ліку найлепшых школьных ашчадных кас трэба аднесці СКО ў Семяноўцы, Гацьках, Новаберазове, Ляўках, Дзянісках, Беларускім і Педагагічным ліцэях у Бельску і інш. Апякун СКО пры Педагагічным ліцэі ў Бельску гр. Федарук атрымаў залатую адзнаку СКО і 3 тыс зл. узнагароды, а апекуны СКО ў Ляўках і Гацьках узнагароджаны сярэбранымі адзнакамі і па тысячы злотых грашовых прэмій.

У сувязі з Днём Настаўніка будуць адзначаны другія актыўныя апекуны СКО.

М. Сералынскі — кіраўнік аддзела ПКО ў Бельску

(а-ся)

РАМІЗА ГРАМАДСКІМ ЧЫНАМ

Задумалі ў Белавежы будаваць рамізу — прасторную, мураваную, у якой знайшлі б сховішча не толькі супрацьпажарныя прылады, але дзе можна было б сабрацца на сход, пачытаць часопісы, а калі нагода, дык пагуляць уволю. Абмеркавалі справу на сходах. Наладзілі адну — другую, ды і трэцюю патанцоўкі.Назбіралася крыху грошай. Далажыў, што мог, прэзідыум ГРН. Можна было купіць ужо нейкую колькасць цэменту і шлаку (жужалю). А калі ёсць цэмент і шлак, можна рабіць пустакі. Разбегліся члены пажарнай каманды па пасёлку склікаць людзей. Мясцовыя ўстановы — Рамонтна-будаўляная станцыя і Надлясніцтва «Звярынец» — пазычылі бясплатна самаходы.

Ян Бушко — чалавек, аб якім гавораць: майстар на ўсе рукі, за што ні возьмецца, усё зробіць. Стварыў ён сяміасабовую брыгаду, і яна дружна прыступіла да працы. Зразумела, працавала не толькі адна брыгада Бушко. Як аблічвае старшыня прэзідыума ГРН Мікалай Сядун, у сценах рамізы разам з цэментам перамяшаліся пот, самаадданасць і ахвота каля 200 жыхароў Белавежы. Прыходзілі працаваць не адзін і не два разы. Працавалі шчыра. Спачатку зрабілі каля 10 тысяч пустакоў, а 10 верасня мінулага года палажылі першы камень на фундамент сваёй рамізы. Да зімы сцены былі гатовы. Аставалася зрабіць дах, пакрыць яго чарапіцай ды пабудаваць вартаўнічую вежу. На гэта аднак нехапіла ўжо грошай.

Знайшліся грошы. Прэзідыум ГРН у Белавежы на будову рамізы атрымаў 585 тысяч зл., у тым ліку 120 тысяч з ПЗУ. Столькі, менавіта, паводле плану, павінна было каштаваць і абсталяванне. Белавежцы абышліся сумай 320 тысяч злотых. Рэшта — гэта іх праца грамадскім чынам. Вось прыклад, як трэба эканоміць дзяржаўныя грошы!

Праца адразу пайшла шпарчэй. Янка Бушко перадаў сваю брыгаду Яну Валкавыцкаму, а сам пайшоў на курс вучыцца на шафёра. Цяпер у белавежскіх пажарнікаў не толькі ўласная новенькая пажарная машына, што стаіць у новенькай уласнай рамізе, але таксама свой шафёр — пажарнік.

Тысячы людзей, якіх штогод маніць белавежская пушча, будуць праязджаць побач пажарнай рамізы. Ці хто падумае аб тым, колькі мазалёў набілі сабе жыхары Белавежы пры яе пабудове, колькі спатрэбілася энергіі, працы і арганізацыйнай упартасці, каб давясці справу да канца ў такі кароткі тэрмін?

В. РУДЧЫК

SVEIKAS ZDRAUGAS

Сэйны — павет невялікі. Пражывае тут каля 21 тысячы насельніцтва.

Маляўнічы краявід, прыгожыя лясы і жамчужыны тутэйшага хараства — азёры надаюць павету курортны характар.

Мяне Сэйнэньскі павет цікавіў зусім з другога боку. Тут пражывае літоўская нацыянальная меншасць. Тут дзейнічае Літоўскае грамадска - культурнае таварыства з сядзібай Галоўнага праўлення ў Сэйнах. Менавіта яно з'яўляецца маторам культурна-асветнай дзейнасці сярод літоўскай нацыянальнай меншасці.

У Галоўным праўленні таварыства прынялі мяне надзвычай ветліва.

— Маем столькі супольнага, — гаварыў сакратар Галоўнага праўлення ЛГКТ таварыш Хмялеўскі. — Жывем жа на тэрыторыі аднаго ваяводства. На жаль, зусім мала ведаем адны аб другіх. Няма адпаведнага супрацоўніцтва паміж нашымі таварыствамі. А яно ж было б толькі на карысць як нам, літоўцам, так і вам, беларусам.

Дзявочая група гуртка мастацкай самадзейнасці ў Пуньску ў сваіх нацыянальных уборах.

Нельга было не згадзіцца з таварышам Хмялеўскім. Сапраўды, мала ведаем аб жыцці літоўцаў.

У Сэйнэньскім і часткова Сувальскім паветах дзейнічаюць 43 гурткі Літоўскага грамадска - культурнага таварыства. У іх налічваецца каля 1130 членаў. Месцам найбольш развітай дзейнасці таварыства з'яўляецца Пуньск. Тут існуе Літоўскі дом культуры, агульнаадукацыйны ліцэй з літоўскай мовай навучання (ён падрыхтоўвае настаўнікаў да працы ў літоўскіх пачатковых школах) і вельмі актыўны калектыў мастацкай самадзейнасці. Ды і наогул рух мастацкай самадзейнасці сярод літоўцаў развіваецца нядрэнна. Тут існуе 18 гутркоў мастацкай самадзейнасці, якія выступаюць перад насельніцтвам з пастаноўкамі п'ес, народнымі танцамі і песнямі. Тэхнічныя ўмовы мастацкага руху, так як і ў нас, не надзвычайныя. Мала яшчэ святліц з адпаведнымі сцэнамі. Школы таксама далёка не ўсе прыстасаваны да гэтага. Але літоўцы патрапяць знайсці выхад. Папулярным месцам канцэртаў мастацкай самадзейнасці сталі тут сялянскія стадолы. А яны ў літоўцаў велізарныя і належна ўтрыманыя. Нават папулярная ў нас (у літоўцаў таксама) «Лявоніха», якая пабывала тут з канцэртамі, паспяхова выступала менавіта ў стадолах.

На тэрыторыі павета існуе 9 пачатковых школ з літоўскай мовай навучання і 10 школ, у якіх выкладаецца літоўская мова як прадмет.

Апрача гэтага літоўская мова з'яўляецца выкладовай ва ўспамянутым агульнаадукацыйным ліцэі ў Пуньску і як прадмет у агульнаадукацыйным ліцэі ў Сэйнах. Агулам у павеце родную мову вывучаюць звыш 800 літоўскіх дзяцей. Варта тут падкрэсліць вялікую пашану літоўцаў, як дзяцей так і бацькоў, да роднай мовы. Вучні, як звычай, лічаць літоўскую мову адным з найбольш любімых прадметаў.

Літоўцы — народ гасцінны. Прабываючы ў іх вёсках, я вельмі часта сустракаўся са словамі «Свэйкас здраўгас» — вітай, дружа! Але аб гэтым, аб жыцці і звычаях літоўцаў — у наступным нумары.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Сабраўшы вузкі круг кіруючых працаўнікоў абвера, Канарыс прачытаў ім загад і вытлумачыў, чым выклікана стварэнне «Сатурна». Вядома, ён не гаварыў, што «Сатурн» для абвера і для яго асабіста — нешта накшталт грамаадводу на выпадак навальніцы. Мэту «Сатурна» ён выклаў так:

— Галоўная мэта «Сатурна» — Масква. Мы нашпігуем яе разведвальнай і дыверсійнай агентурай, паможам гэтым нашай арміі, а ў адпаведны час рашуча ўдарым у спіну Крамлю... «Сатурн» — — гэта не проста група нашых працаўнікоў, набліжаных да фронта. «Сатурн» — гэта ўвесь наш абвер, толькі сканцэнтраваны на гэты час у найбольш выгадным для нас пункце. У «Сатурне» дакладна паўторыцца ўся наша структура. І калі на чале «Сатурна» я стаўлю найлепшых сваіх працаўнікоў Зомбаха і Мюлера, гэта зусім не значыць, быццам я хачу ўзваліць на іх усю справу па Расіі. Зусім не, больш таго, я ім не зайздрошчу, — Канарыс з усмешкай паглядзеў на Зомбаха, потым на Мюлера, — так, сябры, не зайздрошчу, бо ў вас я буду бачыць сябе, а вы ведаеце, як бязлітасна патрабавальны я да сябе і да сваёй працы. Дык ад гэтага часу і на найбліжэйшы час слава нашага абверу будзе ствараецца там.

Ідэю стварэння «Сатурна» горача падтрымалі начальнікі ўсіх аддзелаў абвера. О! Яны цудоўна разгадалі тайны сэнс стварэння «Сатурна» і былі шчыра ўдзячны свайму шэфу; яны разумелі, што дзеянне грамаадводу пашыраецца і н.. іх. Яныназывалі стварэнне «Сатурна» бліскучым ходам у

21

стылю стратэгіі і тактыкі самога фюрэра.

Але не такі быў Паўль Зомбах, які даўно славіўся сваім халодным аналітычным розумам. Ён быў адным з найбольш давераных людзей Канарыса.

Палкоўнік Зомбах пачаў выкладваць свае крытычныя меркаванні. Канарыс адчуў, што выступленне палкоўніка можа дыскрэдытаваць самую ідэю стварэння «Сатурна», і закрыў нараду.

Калі яны засталіся ўдваіх, Канарыс сказаў:

— Пагаварыць з вамі папярэдне ў мяне не было хвіліны.

— З Мюлерам гаварылі? — спытаў Зомбах.

— Не. Дарэчы, трэба вытлумачыць чаму я яго назначыў. Тое, што другім працаўніком «Сатурна» я зрабіў чалавека, які прыйшоў да нас з нетраў Гімлера, тактычна неабходна. Зайздрасць Гімлера да абвера проста прапарцыянальна нашым поспехам. Дык хай у нашых поспехах удзельнічае яго чалавек.

— Ён што, дагэтуль іх чалавек? — здзіviўся Зомбах. — Ён жа працуе з намі ўжо некалькі год.

—З гестапа ніхто не можа адыйсці зусім, — усміхнуўся Канарыс.

— Тады на якога чорта мне гэтыя вочы і вушы Гімлера? — раззлаваўся Зомбах.

— Каб вы рабілі як найменш памылак, якія цешылі б Гімлера, — працягваючы ўсміхацца, адказаў Канарыс. — Апрача таго, Мюлер — вялікі спецыяліст па дыверсіях, і ў гэтай якасці ён добра дапоўніць вас, паэта разведкі.

(Працяг за тыдзень)

22

ЗБОР НА СФОС У ГАЙНАЎСКІМ ПАВЕЦЕ

Аналізуючы выкананне плана збору грошай на СФОС ад пачатку года да верасня, насоўваецца вывад, што ў апошнія два месяцы справа гэтая моцна направілася. Калі да гэтага часу Гайнаўскі павет займаў 17 месца ў краіне па выкананню плана збору на СФОС, дык за гэтыя два месяцы перасунуўся на 9 месца. Гадавы план збору выкананы на 74%, а сабрана сума 238.000 зл. Толькі сяляне Гайнаўскага павета сабралі на СФОС 114 тыс. зл. Дзякуючы агульным намаганням павятовага камітэта СФОС і прэзідыума ПНР у Гайнаўцы, а таксама ўсяго сфосаўскага актыву, сяляне толькі за два апошнія месяцы сабралі 31.167 зл. Асабліва значны ўклад за гэты час унеслі грамады Кленікі і Старое Корніна. Да выканання плану засталося яшчэ 28 тыс. зл.

Пагоршылася сітуацыя ў сектары рабочых і служачых, у якім за жнівень і верасень сабрана толькі 22.000 зл., а ўкласці яшчэ трэба 98.540 зл.

Прыватны сектар сабраў ужо 10.867 зл. (план — 15.000 зл.).

Найлепш справа выглядае ў сектары мерапрыемстваў, які даў складкі на суму 9.820 зл. Да выканання плану засталося тут толькі 180 зл. Выкананне плану на СФОС несумненна будзе заслугай сфосаўскага актыву Гайнаўскага павета.

Юзэф Козак
Гайнаўка

(Працяг са стар. 1)

СЯЛЯНЕ СУЧАСНАСЦІ

— Згода, але трактары — гэта яшчэ не ўсё.

— Зразумела, — згаджаецца Мікола Міруць. — Разам з імі ў вёскі шырокай плынню пачалі ўлівацца другія, не менш патрэбныя сельгасмашыны. Напрыклад, абмалотачныя агрэгаты. Зараз нашыя гурткі маюць іх шэсць. Сёлета, напрыклад, да 6 верасня на тэрыторыі грамады поўнасцю закончаны абмалоты. Гэта дазволіла своечасова правесці пасевы і здаць дзяржаве нарыхтоўкі. Прыватныя ўласнікі не вытрымалі канкурэнцыі з сельгасгурткамі. Іх малацілкамі ніхто не патрабаваў карыстацца. Некалькі год таму назад селянін да паўзімы кляпаў па таку цэпам, чакаючы, пакуль прыватная малатарня завітае на яго панадворак.

Сёлета сельгасгурток у Багнюках першы раз купіў элеватарную капачку. Яна вельмі апраўдала сябе. Людзі бралі яе нарасхоп. Капаць ёю бульбу вельмі хутка, лёгка і беспараўнальна танней, чым наймаць капальнікаў.

Усё менш сялян у грамадзе сее ўручную. Гурткі маюць 9 сеялак. Апрача гэтага ў вёсках грамады сяляне зараз маюць каля 50 сеялак, якія з'яўляюцца супольнай уласнасцю звыш 100 гаспадароў.

— У будучым годзе, — кажа старшыня, — мы раз назаўсёды пакончым з традыцыйным севам. Усе пасевы ў нас будуць адбывацца толькі сеялкамі.

Механізацыя шпарка крочыць і на сенажаці. Раней сенакос цягнуўся тыдзень, а то і два. Зараз канчаецца на працягу аднаго—двух дзён. У гуртках ёсць трактарныя касілкі. Апрача гэтага сяляне маюць супольных 28 конных касілак. Гэта дало магчымасць механізаваць 70% сенакосных прац.

Усё шырэйшая механізацыя сельскай гаспадаркі дазваляе ліквідаваць сялянам празмерную колькасць коней. Напрыклад, на працягу першага паўгоддзя гэтага года іх зменшылася тут на 15 штук. Шпарчэй развіваецца жывёлагадоўля, павялічваюцца надоі малака.

Але, мабыць, найбольш важным дабрадзействам механізацыі з'яўляецца тое, што чалавек лягчэй працуе, мае больш вольнага часу. Зусім непрыпадкова ў апошніх гадах павялічылася колькасць чытачоў у вясковых бібліятэчных пунктах грамады Юшкаў Груд. Некаторыя нават пачалі завочна вучыцца ў Беластоцкім сельскагаспадарчым тэхнікуме. Сяляне больш таксама прысвячаюць часу на паляпшанне сваіх дамоў, гаспадарчых будынкаў, панадворкаў, вуліц. Тут зараз рэдка знойдзеш старэнькую хату. Амаль зусім ліквідаваны саламяныя стрэхі. Усё часцей у вясковай хаце сустрэнеш радыёпрыёмнік, матацыкл, новую мэблю.

Значыць, прагрэс у сельскай гаспадарцы стварае магчымасці лепшага, больш культурнага і заможнага жыцця сялян.

В. БОНДАР

Скуп хатняй птушкі ў Кленіках.

Фота Ю. Рыбінскі

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

КРЫНІЦА ВІТАМІНАЎ

Восень. Шмат пладоў і гародніны. Яблыкі гніюць пад яблынямі. Цыбуля, цвятная капуста, морква — усё ляжыць у кучах. Колькі ўсяго гэтага? Ого, хопіць на многія месяцы! Так здаецца, здаецца штогод.

Пазней наступае расчараванне. Садавіна канчаецца ў лістападзе, гародніна, неадпаведна перахоўваемая, псуецца вельмі хутка. Не адзін селянін вымушаны хадзіць зімой да крамы па яблыкі ці цыбулю, якія там дастаўляе агародная спулдзельня.

У нашым ваяводстве штогод скупляецца 800 — 1000 тон капусты, 500—600 тон цыбулі, 700—800 тон морквы і іншая гародніна. У паўднёвай частцы ваяводства, не лічачы аколіц Беластока выдзяляецца ў гэтым Сямяціцкі павет, а ў апошні час значныя зрухі ёсць і ў Сакольскім павеце. Іменна сакольскія сяляне дастаўляюць каля 80% усёй цыбулі. Параўнаўча мала гародніны на продаж дае Бельскі павет.

Кантрактацыя і скуп — гэта адна справа. Вырошчванне гародніны патрабуе вялікага ўкладу працы, але дае добры даход, які, у пералічэнні на гектар, складае ў сярэднім 50—60 тыс. зл., а часам і 100 тыс. зл.

Другая справа — самое перахоўванне гародніны. Для гэтай мэты існуюць склепы, капцы, равы. Вельмі важна ступень вільготнасці. Значная частка гародніны патрабуе высокай вільготнасці паветра, даходзячай да 95% (капуста — каля 88%, а цыбуля і часнок — 70%). Тэмпература павінна быць каля 0°C, прычым нельга, каб тэмпература моцна вагалася.

Капуста мала рэагуе на паніжэнне тэмпературы. Збіраць капусту з агарода можна нават пры замаразках. Перахоўваем яе ў склепах або копцах. Галоўкі складаюць пластамі і прысыпаюць пяском. Наверх насыпаем зямлі. Калі надыходзяць маразы, накрываем капцы саломай і яшчэ раз абсыпаем зямлёй.

Цыбуля. Перахоўваем яе ў сухім, відным месцы пры тэмпературы каля —1, —2°C. Вельмі часта цыбуля перахоўваецца на паддашы.

Морква складаецца ў склепах або равах, прысыпаецца пяском. Зверху накрываецца зямлёй, саломай і яшчэ раз зямлёй.

Цвятная капуста. Перахоўваюцца познія гатункі. Выкопваем яе разам з зямлёй і садзім у відным склепе.

Гародніна павінна перахоўвацца як найдаўжэй. Гэта ж крыніца вітамінаў!

Інж. М. Сухажэбрскі

Чараўнікі

Кажуць, на кожынскім хутары жыве рымар - чараўнік, які ўсё ведае, адгадае. (Рымар, бо калісьці быў рымаром). Аўсень яму імя. Іду да яго. Пазычыў пярсцёнак, каб на жанатага прыпадобніцца і нахаду прыдумаў гісторыю сабе такую: значыць, ажаніўся нядаўна, кахаю яе, моцна кахаю, а яна — не, не кахае — здраджвае, паганая!

Вось Аўсень. Прыхварэў ён на старасць і прытлох. Марыя, бойкая баба, адразу загаварыла пра мужавую слабасць. Выходзіць, невядома, ці захоча ён памагчы ў маёй бядзе, але яна пастараецца пераканаць яго, каб дапамог. Пагаворыць з ім. Так пачалася размова між імі: яна штурхнула яго ў правае плячо і падсунула пад нос засмолены псалтыр; штурхнула ў левае — Аўсень выцягнуў руку. Я падумаў, што ён просіць закурыць і пачаставаў яго папяросаю. Стары ўзяў «спорта», але аказалася, што ён шукае акуляраў на стале. Грабаючыся пальцамі ў балагане, усміхнуўся ў мой бок і адкрыў рот, каб штосьці сказаць. Марыя чым хутчэй ламянула Аўсеня па плячах — і ён мамантальна зацінуў вусны. Словам, у іх ударная сігналізацыя.

Чараўнік прыняўся мармытаць псаломы, а баба, многа не пераймаючыся святасцямі, запытала, ці маю пры сабе бутэлечку. Не, бутэлечкі я не меў. Пра тое, што здабываюць вернасць, даліваючы тайком у жончыну страву ваду, узятую з бруднага Аўсеневага вядра, я ўжо ведаў. А калі гэтай стравай была тлустая капуста на саланіне, тады жонку, як гавораць «пераймае на дзесятую сцяну», і няверная можа толькі круціцца каля хлеўчыка, а не з кавалерамі.

Марыя пацешыла мяне, што найлепш памагае вада, але раз я не маю ў што яе набраць, дык на пачатак атрымаю кавалачак хлеба. З ім трэба абкружыць паганую тры разы і балбатаць як найцішэй: «Круціся, вярціся — мяне дзяржыся».

Марыіны інструкцыі заглушыла Аўсенева мычанне пра маю жонку, што яна — гад, ненавіснік, дурніца. Я ледзь устрымаўся, каб не зарагатаць...

Спакойным голасам пытаю, колькі плаціць за параду? Старыя прыціхлі, у адзін голас застагналі, што ім плата непатрэбная: абы памагло, разлічымся за трэцім — дзесятым разам! Ой, хітруны?! Цягнуць чым пабольш, гэта раз. Падругое, ведаюць добра, што ад ахвяр падаткаў няма ды людзі больш даюць, калі сам не дамагаешся. Маюць практыку, факт!

Пакруціў я ў руках тоўсты партфель спецыяльна напханы ўсякімі паперамі, каб выдавалася, што багатага напаткалі, і кажу ім:

— Хацеў бы я даведацца, як гэта вы так лоўка адгадалі, што жонка мая — гад, ненавідзіць мяне і ў дурноту кідаецца?

Пакасілася Марыя яшчэ раз на партфелішча распухлае, адштурхнула ўбок соннага Аўсеня і давай вучыць мяне чараў. Зразумела, нябось, што варта мець такога вучня, з такім партфелем. Лекцыя пачалася. Марыя тыц палопаўшым пальцам на псалом, які пачынаецца ад літары «Г» ды тлумачыць: «Жонка становіцца для вас гадам». Літара «К» абазначае: яна тайна кахае вас. «Н» абазначае: ненавідзіць вас, але гэта праміне. Перад тыцканнем пальцам па псаломах важна адчуць — распытаць, чаго каму хочацца. Іменна, не чаго трэба, а чаго хочацца. Зразумелі?

На заканчэнне свайго візіта я выняў з партфеля дваццаць злотых. Марыя была яўна нездаволена. Выштурхнула наперад Аўсеня, а сама за яго спіною разбедавалася. Значыць, цяжкі яе лёс, даўно рвецца пакінуць гэтага няздару, але ён не пускае яе. Знае нейкія спосабы на бабы, што яна, Марыя, ніяк не ў сілах уцячы з гэтай смярдзючай хаткі ў сваё родныя Кнаразы.

Я прыпыніўся, не выйшаў. Гне, дзівачка, выразна ў адзін бок: значыць, раз яна не можа ўцячы ад такога старога, то што гаварыць пра ўцёкі маёй жонкі ад мяне, маладога, здаровага, прыстойнага, не ў крыўду сабе кажучы. Яна, нарэшце, паказвае мне яшчэ адзін, новенькі псалтыр. Раптам, паміж белых картак зачырванелася стозалатоўка. Тут я мігам зразумеў, пра што разыходзіцца чараўніковай жонцы і ўжо не затрымліваючыся, пайшоў у сенцы, на панадворак, на свежае паветра.

*

На небе свяціла сонца, ад Кожына ляцелі высока журавы. Над палямі стаяла прыгожая восень. Аднак у Кленіках мой добры настрой папсавала чараўніца Варка. Не, не яна, але тое, што пра яе нарасказвалі. У мясцовых людзей Варка траціць славу. Чатыры гады лечыць яе фельчар Краўчук, амаль штодзень дае ўколы — начыста спароў чараўніцу. Варчын хлапчук іншы раз уначы будзіць фельчара, бо Варка са сваім хворым сэрцам і вантробаю верыць толькі яму, Краўчуку. І слушна.

Аднак многія хворыя людзі, асабліва з далёкіх аколіц, вераць адной Варцы. Дзіўна, праўда?

З'яўленне хлапчука, празванага «Варчыным пагатовем», наводзіць смех на кленіцкіх цёт. Усё ж некаторыя з іх заступаюцца за чараўніцу; цвердзяць, што яна сама сябе не адчаруе. І гэта наймацней разгневала мяне. Рашыўся я адведаць яе і пачуць, што яна сама скажа пра сябе? Такім чынам — прышлося яшчэ раз нырнуць у душныя чараўніцкія закуткі. Варка якраз спала. Разбудзілі яе, сказалі, што прышоў хворы, у грудзях яму штосьці рэжа: гэта я са сваёй прыдуманай грудной хваробаю. Стаю. Яна ляжыць у пасцелі, упасеная, заплыўшая тлушчам. Эгэ, не пануе лакомства!

Чараўніца не траціць часу, працуе хутка. Шэпча. Абы хутчэй дастаць грошы!

Калі даходзіць да платы і развітання, пытаю яе:

— Вы хворая?

Варка маўчыць.

— Вы не прасілі лекара?

Варка маўчыць.

Пад ложкам бачу бутэлечкі з лякарствам. Яны відны, калі пахіліцца, нібы зашнураваць туфель. Схаваныя ад вачэй верных кліентаў.

Варка не прызналася, што яна лечыцца, што яна наогул хворая і што яна не верыць у ніякія там чары — соль, ваду, хлеб. Бо другіх чараўніц і чараўнікоў у аколіцы хоць адбаўляй — і ў Нарве, і ў Ступніках, і ў Даратынцы недалёкай старая Сіліванюк ёсць. Сын ганяе яе, не дае ашукоўваць людзей. Сіліванюк вымушана працаваць, так сказаць, у падполлі.

Варку няма каму паганяць.

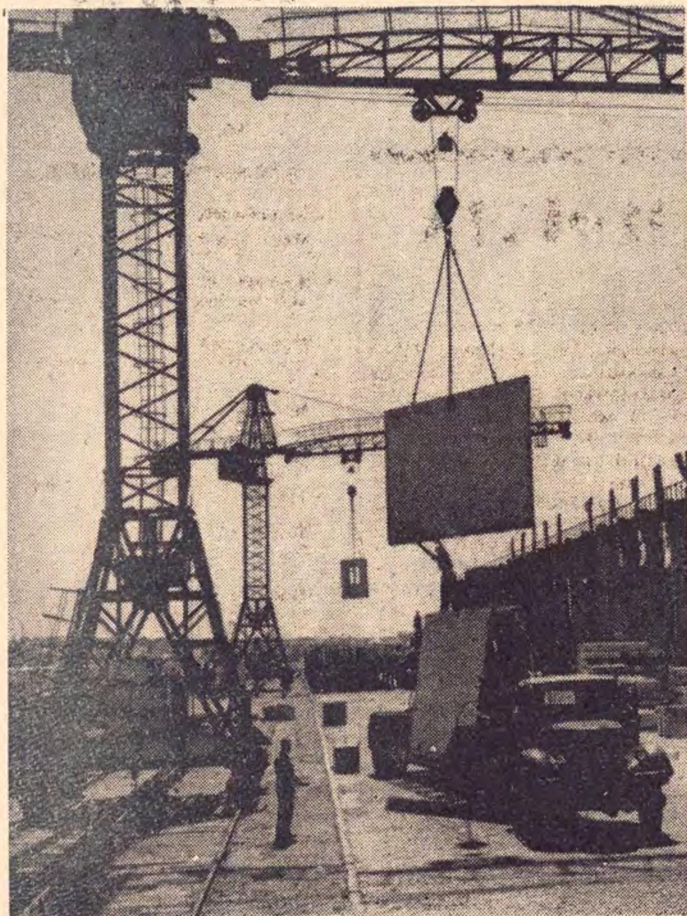
Кастусь ЯНКОЎСКІ

ПЛЁН СУПОЛЬНАЙ ПРАЦЫ

Сельскагаспадарчыя кааператывы Беласточчыны закончылі чарговы гаспадарчы год сваёй дзейнасці. Нягледзячы на летнюю засуху, дабіліся яны ў сярэднім па 18 цэнтнераў з кожнага гектара асноўных чатырох збожжавых культур і па 180 цэнтнераў бульбы. Дагэтуль такіх плёнаў спулдзельцы не мелі.

Высокай ўраджайнасцю можа пахваліцца спулдзельня прадукцыйная ў Дабрамілю, Бельскага павета. Пшаніца, напрыклад, у дабрамільцаў урадзіла па 27 цэнтнераў з гектара, а сярэдні ўраджай чатырох збожжавых культур дасягае тут 24-х цэнтнераў. Наўрад ці знойдзецца на Беласточчыне нейкі другі гаспадар, які мог бы пахваліцца такім ураджаем.

Зараз спулдзельцы Беластоцкага ваяводства рыхтуюцца да гадавога падзелу даходу сярод сваіх членаў. Першай спулдзельняй, якая правядзе гадавы разлік, будзе менавіта Дабраміль. Першая ў дасягненнях і першая ў падзеле даходу. (вр)

ВЕСТКІ з БССР

З канвеера сходзяць дамы

Здаецца, зусім нядаўна на гэтым месцы пыліла пад клёнамі ціхая вясковая дарога. Навокал распасціралася пустэча. Не думалася, што менавіта тут, за нейкія чатыры гады вырасце цудоўны гарадок з насельніцтвам у 15 тысяч чалавек. І вось ён — перад нашымі вачыма. Чырвоныя добраўпарадкаваныя дамы адчыняюць дзверы перад навасёламі. Тэмпы цудоўныя! І ўсяму гэтаму садзейнічаў індустрыяльны метад будаўніцтва. Калі раней пяціпавярховы дом будаваўся месяцамі, то цяпер яго мантуюць з панелей за 23—25 дзён.

На здымку пагрузка панелей на Мінскім домабудаўнічым камбінаце.

Што гэта за панелі, дзе іх робяць і якія выгады яны даюць?

У свой час у прыгарадзе Мінска быў пабудаваны вялікі завод зборнага жалезабетона. Але тры гады назад, ля ўваходу на яго тэрыторыю з'явілася новая назва: «Домабудаўнічы камбінат». На першы позірк тут усё засталося па-ранейшаму. Дабавіўся толькі адзін вялікі цэх. Плошчу яго занялі металічныя фермы, вібрасталы, прапарачныя камеры і іншае абсталяванне. У гэтым цэху і робяцца панелі. Адна такая панель займае сцяну цэлага пакоя.

Пасля таго як панель гатова, яе грузяць на панелявоз і дастаўляюць на будаўнічую (мантажную) пляцоўку. Будаўнікі з дапамогай крана ўстанаўліваюць панель на сваё месца. Уся аперацыя ўстаноўкі панелі займае 12 мінут.

Індустрыяльны метад дазволіў будаўнікам Мінска не толькі павысіць прадукцыйнасць працы, але і абніжыць сабекошт жыллёвай плошчы. Будаўніцтва жыллёвых дамоў у завадскіх умовах дазволіла, напрыклад, у мінулым годзе здаць у эксплуатацыю 3.980 добраўпарадкаваных кватэр. А ў гэтым годзе домабудаўнікі маюць намер пабудаваць каля шасці тысяч кватэр.

Мікалай Міхінаў
Фота **В. Бараноўскага**

ПУШКІН І БІЯЛОГІЯ

Многія казкі сталі рэчаіснасцю. Прыйшоў час здзейсніцца цудам пушкінскага «Руслана і Людмілы». Вучоныя Інстытута эксперыментальнай біялогіі Польскай акадэміі навук пад кіраўніцтвам прафесара Ежы Канарскага правялі важны дослед. Яны аддзялілі ад тулава жывёлы галаву. І яна некалькі дзесяткаў дзён «жыла» і «працавала» з поўным функцыяніраваннем мозга.

МЯДОВАЯ ГЕАГРАФІЯ

Наша зямля багатая меданоснымі раслінамі. Паглядзіце на кожны луг або на белую канюшыну — там многа пчол. У прыгожы летні дзень калі мы сарвем галоўку чырвонай канюшыны і вырвем з яго пучок ружовых кветак, можна разглядзець і нават паспрабаваць салодкі нектар. У кожнай трубачцы кветкі ён слупком прасвечвае праз празрыстыя сценкі, зусім як ртуць у шкляной трубцы тэрмометра. У агародзе, у сярэдзіне кветкі тыквы можна знайсці кроплю нектара. А нектар, які збіраецца за ноч з адной кветкі банана, не ўмяшчаецца ў чайную лыжачку.

Смачны мёд, праўда? Але адкуль у нас узяліся пчолы, не ўсе ведаюць. Дык паслухайце.

Радзіма пчол — трапічная Індыя. Пчолы, зразумела, не маглі праляцець праз акіян, які абмывае Амерыку. Таму Новы Свет да паяўлення там еўрапейцаў не знаў меданосных пчол. У Амерыку, а пасля ў Аўстралію іх завязлі на караблях у час вялікіх геаграфічных адкрыццяў. Папаўшы на ўсходні бераг амерыканскага мацерыка, пчолы хутка размножыліся і, хутка перамяшчаючыся на захад, сталі рассяляцца хутчэй ад каланізатараў. Калі яны паяўляліся, індзейцы даведваліся аб набліжэнні белых. Да гэтага часу яны называюць пчол «мухаю белага чалавека».

Цікава праслядзіць перамяшчэнне пчол з Індыі ў Стары Свет. На поўнач і ўсход яны не маглі рухацца — на шляху былі найвышэйшыя на зямлі Гімалайскія горы, з поўдня — акіян. Аставаўся адзін напрамак — на захад. Па думцы вучоных, пчолы з Індыі прайшлі пачаткова на Бліжні Усход, а за тым праз Егіпет паступова прабраліся ўздоўж паўночнага ўзбярэжжа Афрыкі і дасягнулі Атлантыкі.

Доўгі час, да таго, як чалавек навучыўся вырабляць цукар, саладзей мёду не было харчовага прадукта. Таму пчолы непазбежна былі спадарожнікамі чалавека літаральна з дагістарычных часоў.

м.х.

Гора людзям, якія не ведаюць сэнсу свайго жыцця.

Блез Паскаль (1623 — 1662) — выдатны французскі філосаф.

САПЕРНІК С•О•Н•Ц•А

Калі заходзіць сонца і вячэрні змрок ахутвае зямлю, на вуліцах і плошчах нашых гарадоў запальваюцца яркія агні электрычных ліхтароў. А яшчэ пяцьдзесят гадоў назад вуліцы асвятляліся газам.

Асвятліўшы ўпершыню ў 1792 годзе аптэку нямецкага аптэкара Пікеля ў Вюрцбургу, газ пачаў заваёўваць свет, выцясняючы свечкі і масляныя свяцільнікі, якімі людзі на працягу стагоддзяў карысталіся для асвятлення дамоў і грамадскіх будынкаў.

У пачатку мінулага стагоддзя англічанін Вінзор стварыў апараты для вырабу газу з каменнага вугалю і сканструяваў газавыя гарэлкі для асвятлення. Доўгі язык полымя, што выходзіў з газавага ражка (гарэлка нагадвала па форме рог), быў няяркі, дрыжачы і няроўны. Вывучаючы працэсы гарэння і будову полымя свечак, масляных лямп, вучоныя заўважылі, што яркасць полымю надаюць не толькі разгарэўшыяся цвёрдыя часцінкі вугляроду, а і разгарэўшыяся часцінкі іншых рэчываў. Напрыклад, калі падпаліць фосфар, то ён загарыцца яркім полымем. Пры згаранні кавалка фосфару ўтвараецца белы дым, які складаецца з найдрабнейшых цвёрдых часцінак. Асабліва яркае святло выпраменьвае раскаленая вапна. Яго называюць «друмондава святло».

Значыць, разважалі вынаходнікі, газавыя ражкі будуць гарэць ярка, калі ў полымя ўвесці цвёрдыя часцінкі якога-небудзь тугаплаўкага рэчыва. Аўстрыйскі вучоны Ауэр узяў кавалак няшчыльнай тканіны, падрыхтаваў з яе невялікі канічны каўпачок, змачыў яго растворам солей рэдкіх металаў — цэрыю і торыю і змясціў яго ў полымя газавай гарэлкі. Тканіна згарэла, а солі ў агні ператварыліся ў вокіслы, захаваўшы форму каўпачка, які, распаліўшыся, выпраменьвае яркае белае святло. Такія каўпачкі пачалі называць газакалійнымі гарэлкамі Ауэра — паводле імя вынаходніка.

Каўпачок Ауэра амаль у дваццаць разоў павялічыў яркасць газавага асвятлення і ўтрая падзешавіў яго кошт.

Б. Розен

Пінтубі — чалавек з Аўстраліі

35-гадовы барадаты Анат'ары з дзвюма жонкамі і дзяцьмі ў пустыні.

Аўстралія — краіна вельмі рэдка населеная. На 1 кв. км прыпадае тут адзін чалавек (у Еўропе каля 400).

У недаступных і вялікіх пустынях Аўстраліі жывуць людзі з эпохі родавага строя. Вядуць прымітыўнае жыццё, як нашы продкі.

У нашым сённяшнім фотарэпартажы з Аўстраліі прадстаўляем людзей з племені Пінтубі. Яны яшчэ да нядаўна не бачылі белага чалавека. Ядуць пацукоў, мышэй, дзікіх катоў, расліны, травы. Жывуць малымі сямейнымі групкамі.

Аўтарам фатаграфіі з'яўляецца аўстралійскі журналіст, які пусціўся ў экспедыцыю ў невядомыя аколіцы. (вл)

Абед людзей з племені Пінтубі. Адразу з дрэва.

Цілінаргара — святое месца племені Пінтубі.

ТРЫБУНА чытачоў

КОНКУРС

Кураторыум Беластоцкай Школьнай Акругі і Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска - культурнага Таварыства аб'яўляюць конкурс на пісьмовую працу на беларускай мове на тэму «Гісторыя маёй школы». Конкурс арганізуецца для вучняў 7 класаў школ з беларускай мовай навучання і беларускай мовай як прадмет. У конкурсе могуць прыняць удзел вучні ўсіх класаў ліцэяў з беларускай мовай навучання.

Пажадана было б звярнуць увагу на наступныя пытанні: школьніцтва ў даваенны перыяд, першыя крокі ў арганізацыі школы пасля вайны, развіццё школы, адзначыць паасобна людзей і арганізацыі ў развіцці вашай школы, працу школьных арганізацый, ролю школы ў жыцці вёскі, аколіцы і жыцці паасобных людзей — выпускнікоў вашай школы.

Аднак праца не можа абмежавацца гэтымі ўказаннямі. Кожная школа мае сваю ўласную гісторыю і яе трэба прадставіць па-свойму, ярка, цікава, шчыра і праўдзіва.

Пісаць працу трэба вобразна, г.зн. так, каб чалавек, які не ведае вашай школы, мог яе ўявіць, каб бачыў яе такой, якой яна была і ёсць у сапраўднасці.

Удзел у конкурсе абавязковы для ўсіх вучняў 7 класаў пачатковых школ. Гатовыя працы вучні павінны здаваць настаўнікам беларускай мовы да ацэны. Просім настаўнікаў лепшыя працы прысылаць на адрас Tow. Społ. Kulturalnego w Białymstoku, ul. Warszawska 11 з надпісам на канверце «Konkurs» да дня 15 снежня 1963 г.

Для ўдзельнікаў конкурса Кураторыум і Таварыства прызначылі шэраг цікавых узнагарод на агульную суму 9800 злотых. У гэтым ліку:

- фотаапарат «Start»
- 3 савецкія ручныя гадзіннікі
- 3 фотаапараты «Смена»
- 5 ручных гадзіннікаў «Ruhla»
- 5 фотаапаратаў «Druh»
- Кітайскія аўтаручкі, губныя гармонікі, кнігі і шэраг іншых узнагарод.

М.Л.

КОНКУРС

У ГУШЧЫ ЖЫЦЦЯ

Янка Сянкевіч ужо чацвёрты год працуе кіраўніком пачатковай школы ў вёсцы Валілы, Беластоцкага павета. За гэты час ён вельмі моцна звязаўся з насельніцтвам вёскі, жыве яго жыццём, патрэбамі. Некалькі год таму назад па ініцыятыве кіраўніка была арганізавана ў вёсцы вячэрняя школа для дарослых. Зараз усе жыхары Валіл да 35-ці год (выключаючы школьнікаў) маюць закончаную пачатковую адукацыю.

У 1959 годзе па ініцыятыве Янкі Сянкевіча ў вёсцы грамадскім чынам пабудавана святліца. Найбольш працавалі пры яе будове менавіта курсанты вячэрняй школы.

Якім чынам надаць цікавы характар святліцовай працы? — думаў загадчык.

Тым часам сельскагаспадарчы гурток у вёсцы арганізаваў прыкладную гадоўлю яловак. У конкурсе ён заняў першае месца і атрымаў 5 тысяч злотых узнагароды. Што зрабіць з узнагародай? Некаторыя хацелі падзяліць гэтую суму паміж удзельнікаў конкурса, а кіраўнік падаў думку, каб купіць тэлевізар у святліцу. Але 5 тысяч злотых на добры тэлевізар яшчэ мала. Адкуль узяць больш грошай? У вёсцы былі супольныя лясныя сервітуты. Вырашылі частку лесу прадаць дзяржаве і такім чынам папоўніць патрэбную суму грошай.

Зараз у валілаўскай святліцы на пачэсным месцы красуецца тэлевізар. Кожны вечар святліца запаўняецца жыхарамі вёскі. Агляд праграмы тэлебачання стаў любімай формай адпачынку. (вб)

МУКА + ЦЭГЛА

У 1961 годзе рады нарадовыя Гайнаўскага павета перанялі пад сваю апеку 5 млыноў, з якіх млыны ў Гайнаўцы, Кляшчэлях і Пухлах маюць жорны, а ў Нараўцы і Чыжах толькі зернедрабілкі. Сутачная прадукцыя гэтых млыноў складала разам ў 1961 годзе 72,3 тоны. У 1963 годзе быў аддадзены ў карыстанне новы млын у Дубічах Царкоўных.

Цяпер сутачная прадукцыя гэтых млыноў складае 91,5 тоны, г.зн. павялічылася на 19,2 тоны. План памолу за мінуўшыя тры кварталы выкананы на 112,4%. Цяпер млыны маюць яшчэ больш працы і таму можна лічыць, што планы памолу за 1963 г. будуць значна перавыкананы.

Недахопам у працы млыноў з'яўляецца яшчэ часта няправільны збор аплат за ўслугі, не заўсёды добрае выкананне працы і адпаведная чысціня, незаўсёды адпаведны догляд за машынамі. Усе гэтыя недахопы паніжаюць якасць працы млыноў.

Часта самі кіраўнікі млыноў уносяць сваю ініцыятыву ў паляпшэнне працы млыноў. Так у кляшчэляўскім млыне кіраўнік устанаўлівае чарпаковы падноснік, які зліквідаваў неабходнасць узносіць мяшкі са збожжам па лесвіцы. У Чыжах кіраўнік прымяніў новы спосаб ачысткі збожжа. У Нараўцы кіраўнік праявіў вялікую ініцыятыву ў рамонце падлогі, у падрыхтоўцы месца пад зернедрабілкі.

У 1963 годзе ўвесь прызнаны інвестыцыйны ліміт у суме 35 тысяч злотых быў празначаны на перабудову рухавіка ў пухлаўскім млыне з газагенератарнага на электрычны.

Інвестыцыйны ліміт на 1964 год будзе прызначаны на закуп машын і прылад, апрацоўку праектнай дакументацыі і рамонты. Плануецца закупіць двое жорнаў, тры зернедрабілкі, дзве веялкі, 6 падноснікаў і канвеерных валаў, 2 трыеры і інш.

Апрача млыноў рады нарадовыя апякуюцца 4 цагельнямі: у Гайнаўцы, Кляшчэлях, Новаберазове і Трасцянцы. У Трасцянцы цагельня не працуе. Прадукцыйная магутнасць працуючых цагельняў складае 2 мільёны штук паленай цэглы ў год. План прадукцыі сырой цэглы выкананы на 100,6%. але план паленай цэглы — толькі на 62,3%. План не выкананы па прычыне недахопу дрэва. Цагельні атрымалі толькі 880 кубічных метраў дрэва з патрэбнай колькасці 2700 кубічных метраў.

На дрэнную рытмічнасць працы ў цагельнях вялікі ўплыў маюць частыя хваробы рабочых. У верасні рабочыя цагельні ў Гайнаўцы і Новаберазове па прычыне хваробы прапусцілі разам 843 рабочагадзіны.

У сувязі з падвыжкай цэн на дрэва і вугаль цагельні ў гэтым годзе аказаліся ў дэфіцыце. Сярэдні кошт прадукцыі тысячы штук цэглы складае 1047 злотых, а сярэдняя вартасць продажу тысячы штук цэглы складае 914 злотых. Таму ПКЦ у Варшаве павысіла цэны на цэглу да 1200 злотых.

Ю. Козак
Гайнаўка

Электрычныя кухні для жывёлы

У Інаўрацлаўскай фабрыцы сельгасмашын выпрадукавана першая серыя электрычных партнікоў - аўтаматаў для прыгатавання кармоў ноччу. Электрастанцыі якраз ноччу маюць надвыжкі энергіі, якую могуць прадаць па ніжэйшай цане. Такім чынам гатаванне бульбы для жывёлы абыходзіцца танней, чым пры гатаванні на вугалю.

Дакументацыю гэтай цікавай машыны падрыхтаваў Інстытут механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі. Парнік ПГЭ — 100 змяшчае за адзін раз 65 кілаграмаў бульбы і на яе згатаванне расходуе 5 кілаватагадзін электрычнай энергіі. Пры сучасных умовах, калі ноччу (ад 22 да 6 гадзіны) адна кілаватагадзіна энергіі каштуе 40 грошай, атрымліваецца танней, чым пры гатаванні на вугалю, якога расходуецца 5 кілаграм. Пры тым значна аблягчаецца праца. Парнік мае выключальнік ВЦ—10, які ўстанаўліваецца на ноч, а таксама двухтарыфны лічнік. Такія лічнікі ўжо выпрацаваны.

Другой патрэбнай у сельскай гаспадарцы ўстаноўкай з'яўляецца электрычны варнік ВЭ — 100, які таксама служыць для гатавання вады ноччу. Дзякуючы добрай ізаляцыі, варнік утрымлівае высокую тэмпературу вады на працягу ўсяго дня. І тут таксама кошт расходванай энергіі ніжэйшы, чым кошт вугалю, патрэбнага на загатаванне такой колькасці (100 літраў) вады.

Вапнаваць, але чым?

На тэрыторыі Беластоцкага павета ўжо даўжэйшы час праводзіцца масавае вапнаванне глебы. Сяляне наогул вельмі добра разумеюць важнасць гэтай праблемы і без асаблівай агітацыі складаюць заяўкі на закуп вапны, патрэбнай для змяншэння кіслотнасці глебы. Напрыклад, жыхары вёсак грамады Юшкаў Груд сёлета злажылі запатрабаванне на 200 тон вапны. На жаль, міхалоўскі ГС, які абавязаны забяспечыць сялян вапнай, мае на сваіх складах толькі вокіс вапны. А ён зусім не надаецца да структуры глебы гэтай аколіцы. Прымяненне яго можа стаць прычынай абсалютнай неўраджайнасці палёў. Чым жа тады вапнаваць? (вб)

Дарагое Сэрцайка!

Хацеў бы дапамагчы ў чым-небудзь Зіне з Сакольскага павета, якая нядаўна пісала ў «Сэрцайку» аб нудным жыцці моладзі ў яе вёсцы, якая хоча ўцячы ў горад іменна таму, што вельмі нудна ў вёсцы.

Я таксама жыву на вёсцы. Вучуся завочна ў сельскагаспадарчым тэхнікуме і не збіраюся ўцякаць з вёскі. На вёсцы таксама можа быць весела, тым больш, калі ёсць святліца. Патрэба толькі ініцыятывы.

Два гады таму і наша вёска была «дошкамі забіта», па-просту, не было арганізатара. Вось хачу і расказаць аб пачатку культурнага жыцця нашай моладзі.

Пэўнага асенняга дня прыехаў да нас інструктар з павятовага аддзела БГКТ і на вячэрнім сходзе арганізавалі мы гурток БГКТ. Уступіла на пачатак 8 членаў, а цяпер маем тры разы столькі. Гурток неўзабаве разгарнуў сваю дзейнасць. Ад гэтага іменна і распачалося. Адзін з нас, жанаты ўжо мужчына, узяў у свае рукі кіраўніцтва. Арганізавалі мы мастацкі калектыў. Уступілі ў яго нават замужнія і жанатыя. Пачаліся рэпетыцыі. Ад гэтага дня святліца наша не пустуе, а і моладзь мае чым заняцца. Пасля рэпетыцый арганізуем вельмі часта патанцоўкі. Гарэлка і карты ўступілі месца культурнай дзейнасці.

Цяпер наш мастацкі калектыў моцны. Выязджаем часта ў суседнія вёскі. Задаволеныя і старэйшыя, бо яны часта могуць аглядаць новыя пастаноўкі, якія даем спачатку ў сваёй вёсцы.

Таму, Зіна, не раю табе ўцякаць у горад, а лепш самі арганізуйце ў сябе весялейшае жыццё. Перш за ўсё вы павінны самі паклапаціцца аб сабе і для сябе.

Думаю, што хто-небудзь яшчэ напіша, як у яго вёсцы жыве моладзь.

Сцёпа
з Бельскага павета

Чакаем далейшых вашых лістаў. Пішыце.

СЭРЦАЙКА

КІНО

Праграма на 18—24.XI. 1963 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Mecz w piekle" (węg.), 19—21; „Smarkula" (polski), 22—24.

Кляшчэлі
„SOS na Pacyfiku" (angielski), 19—21. „Europolis" (czes.), 22—24.

Навасады
„Czerwone berety" (polski), 23—24.

Нараў
„Kolorowe pończochy" (pol.), 20—24.

Нараўка
„Skradziono bombę" (NRD), 20—24.

Чаромуха
„Poślubny rejs" (angl.), 19—21. „Smarkula" (polski), 20—24.

Чыжы
„Na białym szlaku" (polski), 20—24.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Głos z tamtego świata" (pol.), 20—24.

Бранск
„Strachy zamku Spessart" (NRF), 19—21. „Ich dzień powszedni" (polski), 22—24.

Гродзіск
„Ogniomistrz Kaleń" (polski), 20—24.

Орля
„Champion" (USA), 20—24.

Райск
„Lata bez marzeń" (węgierski), 20—24.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Ludobójcy" (szwedzki), 19—21. „Kozara" (jugosł.), 22—24.

Міхалова
„Po latach" (radziecki), 19—21. „Przystanek-komisariat" (węg.), 22—24.

Супрасль
„Spieniony nurt" (węg.), 19—21; „Sprawa Niny B" (franc.), 22—24.

Чорна Беластоцкая
„Tysiąc oczu dr-a Mabuse" (NRF), 19—21. „Czas rozłąki" (rodz.), 22—24.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Nasz kochany potwór" (rum.), 19—21. „Kozara" (jugosł.), 22—24.

Мілейчыцы
„Historia żółtej ciżemki" (pol.), 19—21. „Europolis" (czes.), 22—24.

Нурэц
„Przystanek-komisariat" (węg.), 19—21. „Jak być kochaną" (pol.), 22—24.

Сіцра
„Chłopiec z czarnego lądu" (angl.), 19—21. „Ocean Lodowaty wzywa" (czeski), 22—24.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Sztubak" (angielski), 19—21. „Historia żółtej ciżemki" (pol.), 22—24.

Сухаволя
„Pan marszałek i ja" (NRF), 19—21. „Noc szpiegów" (franc.), 22—24.

Шудзялава
„Wielka, większa, największa" (polski), 20—24.

Янаў
„Noc poślubna" (polski), 19—21. „Gangsterzy i filantropi" (pol.), 22—24.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Alibi nie wystarczy" (czeski), 23—24.

Новы Двор
„Zdarzyło się to w Rzymie" (włoski), 23—24.

Ружаны Сток
„Czarna Carmen" (USA), 19—20 „100 kilometrów" (włoski), 21—22. „Na białym szlaku" (pol.), 23—24.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 23-[illegible], centrala [illegible] do [illegible]

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-1-181 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłatę na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $. w Europie i [illegible] $ — w USA.

Nakład [illegible] [illegible] A3

КУР'ЕЗЫ

АНЁЛЫ — АХОЎНІКІ

Балельшчыкі футбола ў Паўднёвай Амерыцы славяцца, мякка гаворачы, сваёй экспансіўнасцю ў час матчаў. Вельмі часта аб'ектам іх нападкаў з'яўляюцца арбітры. Таму вельмі актуальнай у лацінскаамерыканскіх краінах стала праблема: як абараніць суддзяў ад разбушаваўшыхся гледачоў?

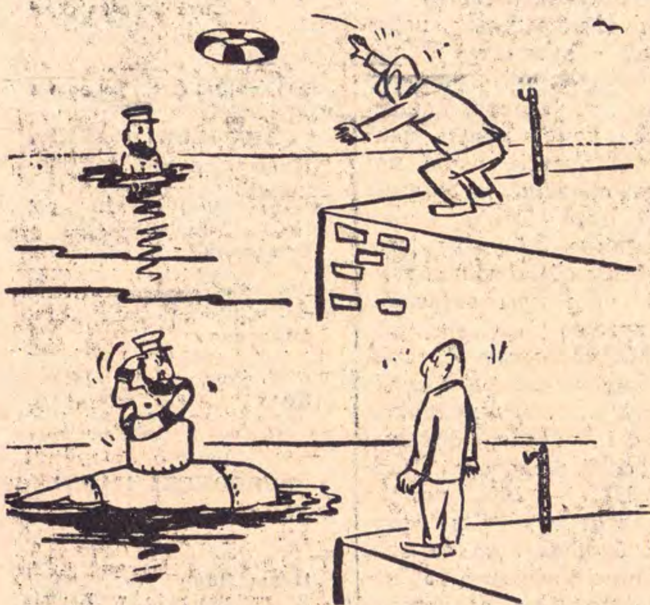
Федэрацыя футбола Калумбіі высунула сваю прапанову: трэба, каб рэферы з'яўляліся на стадыёне ў суправаджэнні целаахоўнікаў. Паліцыя ж не заўсёды бывае на месцы...

У калумбійскіх газетах з'явіліся заклікі: «Уступайце ў корпус судзейскіх целаахоўнікаў»... Кіраўніцтва падрыхтоўкай зямных анёлаў - ахоўнікаў даручана паліцэйскаму афіцэру. Словам, цяпер калумбійскія футбольныя арбітры ўпэўнены ў сваёй будучыні.

ЯКІЯ

— Якія гэта былі дзяўчаты дваццаць год назад!

— Факт, цяпер яны пастарэлі прынамсі год на дзесяць.

ПАМЫЛКА

ДУМКІ ЯСЬКІ АПАЛОНІКА

Хлусня мае кароткія ногі.

*

Усё можна купіць за грошы, апрача сэрца.

*

Жанчыны малююць губы, каб закрыць сляды пацалункаў.

*

Гісторыя з'яўляецца рэестрам людскіх памылак, якія дзеюцца ад самага пачатку.

*

Зайздроснаму заўсёды галава кружыцца.

Здаецца, нехта званіў.

Як салдат афіцэра правучыў

Здарылася гэта даўно, яшчэ за Міколы - апошняга. Быў у адным палку вельмі люты афіцэр. Ён часта біў салдат, даставалася і яго дзяншчыку Івану.

Аднойчы, лежачы на дыване, афіцэр кажа:

— Іван, ідзі сюды!

Іван падыйшоў.

— Нагніся.

Нагнуўся небарака, і раптам афіцэр як упярэшчыць яго кулаком у твар, аж захістаўся Іван. А афіцэр рагоча, а потым як закрычыць:

— Занясі, дурань, мой удар на пошту, хутка!

Што было Івану рабіць, пайшоў. Ды вельмі яго злосць узяла. І пастанавіў ён правучыць афіцэра. Прасядзеўшы ў другім пакоі, пакуль той заснуў, зайшоў у спальню, папляваў у далоню, размахнуўся ды як урэжа афіцэра кулаком па твару. Той аж падскочыў.

— Што такое?! — закрычаў спрасонку перапалоханы афіцэр.

— Прынёс назад ваш удар, вашбродзь, на пошце без маркі не прымаюць! — адрапартаваў Іван.

ПРОЗВІШЧА

Пані, якая наведала турму, звяртаецца да аднаго з вязняў:

— Як вы завецеся?

— 999.

— Але ж гэта не ваша прозвішча!

— Вядома. Гэта мой літаратурны псеўданім.

Ён меў такі цяжкі характар, што нават не любіў лёгкай музыкі.

СНЫ КОЛЬКІ СПЛЮХА

І САБАКАВА БЯДА — МАЯ

Я конь. Надакучыла быць чалавекам. Эх, як добра каню. Гаспадар глядзіць на цябе з надзеяй, лашчыць, чэша хвост. Сілы маеш поўныя грудзі, а яды яшчэ болей і на выбар, найлепей, авёс. Выйдзеш да калодзежа ваду піць, уся жывёла на бакі расступаецца, а калі не, дык гаспадар пугаю разгоніць. Каню першая дарога!

Вязу паўнюсенькі воз дроў. Збоку памагаюць — папіхаюць. Раптам пярэднія колы хляснулі ў лужу ды па калоды, па восі. Гаспадар просіць, каб выцягнуў фуру. Ад натугі дрыжаць у мяне ногі, дрантвее хрыбет, абмуляў хамутом шыю. Чую за сабою: но, но-о, но-ооо, ты халера!!! Аж. ні з таго, ні з сяго, шарась па задніцы рамянём і пад жывот другі раз. Цямнее ў вачах, жыццё брыдне, задніца гарыць ад удараў. Слабею, кленчу, падаю...

І я карова. Хто ж лепш маецца ад каровы, га!? Падкінуць табе зельца смакавітага — малачаю, бураковага лісця. Усяго пакаштуеш і дзеці малыя кахаюць за малако пышнае. Словам, каб так да смерці было!

Бачу, капуста зеляніць у агародзе. Чаму ж не паласавацца ёю? І вось, лішні раз пераканаўся, што мілы злога пачатак. Капусты то наламатаўся, але што далей тварылася, мала памятаю. Адно засвістаў нада мною камень, замест другога свісту адчуў, як захадзіла пад нагамі зямля. Гэта збілі рог. Брыкнуўшы ад болю заднімі капытамі, здалося мне, што адлятае хвост. Хвост уцалеў, камень ударыў па макаўцы. Калі ў вялікай паніцы ўбег у вішнёвы і чарнаслівавы зараснік — канец!

Карове і каню гора на свеце белым.

Я шчаслівы — я свіння! Няма слоў выказаць радасць — хаджу парсюком па панадворку і ніхто не мае да мяне ніякай справы. Там тыцну, тут парыюся. Гаспадар пашлёпае па баках, шчыпане пяшчотна, памацае. А я — нюх-нюх. Пахне паранай бульбай у расчыненых дзвярах сенцаў. Слінка пацякла і я туды, хапануўся зубамі за гарачае цеста. Пячэ, быццам прысак, выю і глытаю. «Кусы!!!» — завішчаў нада мною гаспадар і размахнуўся жэрдкаю. «Рэкс» сікануў па шынках, закалола ў мазгах — гэта мой хвост скруціўся ў «рэксавых» іклах; ад'еў яго, паганец!

Няма дурных! Нарэшце даведаўся я, кім найлепш быць. Я сабака Бобік. Брашу ўволю, калі трэба і не трэба. Лепшай выгоды і не спадзяваўся. О, на мяне кожны глядзіць з пашанаю. Гаспадар настолькі пераконаны ў маёй адданасці, што нават напускае мяне на чужых коней, якія на рунь паўлазілі. Каго як каго, але хуліганаў гарластых не пашкадаваў, што на пастушкоў напрасіліся, так сцяў, так скусаў, так распаласаваў лыдкі, аж гнаць змучыўся. Гаспадар за тое ласкава патузаў за вушы, паказытаў мырзу.

Ляжу я ў будзе, адпачываю. Есці хочацца, як ліха. Выйшла гаспадыня, кінула костку ад мяса. Цёплая, дыміць яшчэ, у капусце гатавалася. Разлаваўся я, пайшоў за парог дзверці, дамагацца яды належнай ды гаспадарскім абцасам дастаў паміж вачэй. Адно, што паспеў убачыць, гэта кошку ў сенцах, як малако хлёбала.

Кепска сабацы. Нездарма людзі пагаварваюць пра сабачы лёс, сабачае жыццё, сабачае шчасце... Вось, катом застацца, сапраўды другія часы настануць. І так напалавіну катом быў я ўжо, калі падманулі мяне малышы і сціснулі хвост лешчаткаю. Забрахаў, замяўкаў я наперамену, як бы мяне распаленым жалезам смаляць...

* ✲ *

Я расплюшчыў вочы.

За акном было яшчэ цёмна, але чамусьці я надта выразна чуў, як захроп у хляве конь, забразгала ланцугом карова, рохкнула зосну свіння, забрахаў Бобік — з лавы саскочыў кот Вусач...

Я адчуваў, што чырванею за сябе — за чалавека.

Колька СПЛЮХ

ПАРАДА

Да лекара прыходзіць пацыент з падкружанымі вачыма.

— Адчуваю сябе вельмі змучаным і заўсёды хочацца мне спаць. Ці не лічыце вы, доктар, што было б добра, калі б я застаўся на некалькі дзён у ложку?

— Ляпей бы вам дапамагло, калі б вы асталіся ў ложку некалькі начэй.

На белае іншы раз кажуць чорнае толькі таму, што яно бруднае.

НА ЎЛІКУ

«У гэты час мух у наяўнасці не было ў сталовай. І наогул у нас кожная муха на ўліку».

(З рэагавання на скаргу)

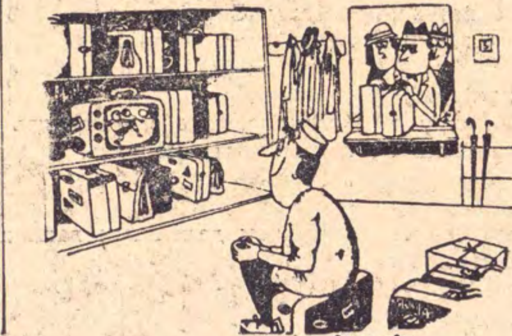
Ну, Янка, выглядаю цяпер як дарослая?

ДОКАЗ

Маладая жонка да маці:

— Піліп з'яўляецца сапраўды цудоўным мужам. Выконвае ўсе мае просьбы і патрабаванні.

— Гэта найлепшы доказ, што замала патрабуеш.

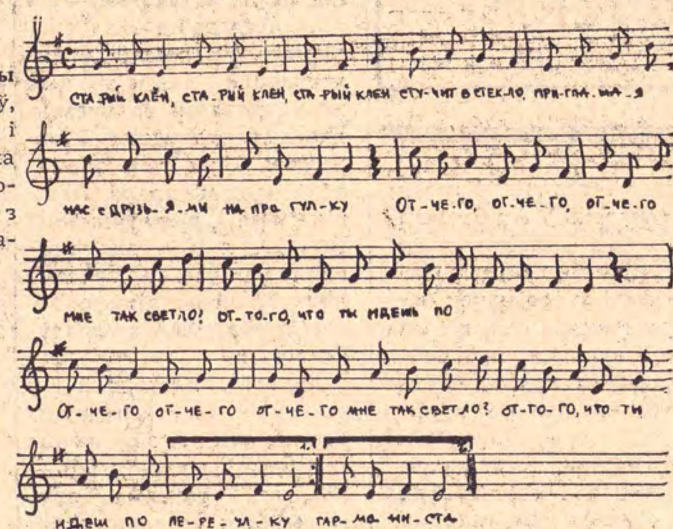

Хвілінку, зараз скончыцца матч.

Песні па заяўках

Па просьбе **Ніны Вакулы** з Меляшкоў, Беластоцкага павета, і **А. Асіпюк** з Бельска змяшчаем папулярную савецкую песню з кінафільма «Дзяўчаты».

СТАРЫЙ КЛЁН

Старый клён, старый клён, старый клён стучит в стекло.
Приглашая нас с друзьями на прогулку.
Отчего, отчего, отчего мне так светло? (2 раза)
Оттого, что ты идешь по переулку.

Снегопад, снегопад, снегопад давно прошел,
Словно в гости к нам опять весна вернулась.
Отчего, отчего, отчего так хорошо? (2 раза)
Оттого, что ты мне просто улыбнулась.

Погляди, погляди, погляди на небосвод,
Как сияет он безоблачно и чисто!
Отчего, отчего, отчего гармонь поет? (2 раза)
Оттого, что кто-то любит гармониста.

